

บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร ของต่างประเทศและประเทศไทย

ในบทนี้จะศึกษาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรของต่างประเทศและประเทศไทย และองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร ในส่วนของความตกลงระหว่างประเทศ ได้แก่ ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (The Agreement on Technical Barrier to Trade: TBT) ความตกลงว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures : SPS) และอนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศ (International Plant Protection Convention : IPPC) กฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา ประเทศนิวซีแลนด์ และเครือรัฐออสเตรเลีย และในส่วนขององค์การระหว่างประเทศ ได้แก่ องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) คณะกรรมาธิการ โครงการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex Alimentarius Commission) องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (Office International des Epizooties; OIE) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมาย เพื่อให้ผู้บริโภคสินค้าเกษตรและผู้ผลิตสินค้าเกษตรได้รับความคุ้มครองความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร มีสาระสำคัญดังนี้

3.1 ความตกลงระหว่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร

มาตรฐานสินค้าเกษตรที่แต่ละประเทศกำหนดขึ้นส่วนใหญ่จะอ้างอิงมาจากมาตรฐานกลางที่องค์การระหว่างประเทศกำหนดขึ้น โดยนำมาปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ภายในประเทศ และมาตรฐานสินค้าเกษตรที่กำหนดขึ้นจะต้องไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศที่ลงนามผูกพันไว้ในหัวข้อความตกลงระหว่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรประกอบด้วย ความตกลงจำนวน 3 เรื่อง คือ ความตกลงว่าด้วยอุปสรรค

ทางเทคนิคต่อการค้า (The Agreement on Technical Barrier to Trade: TBT) ความตกลงว่าด้วยการ บังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures : SPS) และอนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศ (International Plant Protection Convention : IPPC) องค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐาน สินค้าเกษตร จำนวน 3 องค์การ คือ องค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) คณะกรรมาธิการโครงการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex Alimentarius Commission) และองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (Office International des Epizooties หรือ World Organisation for Animal Health : OIE) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

3.1.1 ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (The Agreement on Technical Barrier to Trade: TBT)

ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า หรือ TBT นั้น เกิดขึ้นจากการที่ประเทศ ต่าง ๆ กำหนดกฎระเบียบทางเทคนิคและมาตรฐานเกี่ยวกับความมั่นคง ความปลอดภัย สุขอนามัย สิ่งแวดล้อม รวมถึงคุณภาพสินค้าที่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศจึงได้มีการจัดการเจรจาเกี่ยวกับการกำหนดกฎระเบียบทางเทคนิคและมาตรฐานขึ้นในการเจรจาการค้า รอบโตเกียว (ระหว่างปี พ.ศ. 2516-2522) ซึ่งผลการเจรจาดังกล่าวก่อให้เกิดประมวลว่าด้วย อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (The Code on the Technical Barrier to Trade หรือเรียกว่า The Standards Code)¹ ซึ่งเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของกฎระเบียบเกี่ยวกับอุปสรรคทางเทคนิคทางการค้า ต่อมาในการเจรจาอูรุกวัย (ปี พ.ศ. 2529-2537) ได้ทำให้ประเด็นเกี่ยวกับอุปสรรคทางเทคนิค ทางการค้ามาเป็นกลไกบังคับที่เข้มงวดขึ้นมากกว่าการเจรจารอบโตเกียว ประมวลว่าด้วยอุปสรรค ทางเทคนิคต่อการค้าจึงกลายเป็นความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (The Agreement on Technical Barrier to Trade: TBT) ที่บังคับใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน

ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า เป็นความตกลงหนึ่งภายใต้กรอบความ ตกลงขององค์การการค้าโลก ความตกลงนี้กำหนดหลักการให้ประเทศสมาชิกใช้มาตรฐานระหว่าง ประเทศเป็นพื้นฐานสำหรับข้อบังคับทางเทคนิคของตน โดยมีวัตถุประสงค์ไม่ให้รัฐภาคีใช้ มาตรการหรือมาตรฐานด้านคุณภาพและความปลอดภัยในทางที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่าง ประเทศ ความตกลงดังกล่าวได้กำหนดมาตรฐานทางเทคนิคครอบคลุมสินค้าเกษตรและ

¹ เบญจรัตน์ กนกวัฒน์เลิศ. (2548). *มาตรการความปลอดภัยด้านอาหารของสหภาพยุโรปและการดำเนินการ ภายใต้กรอบกฎหมายของข้อตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 19.

อุตสาหกรรมเพื่อคุ้มครองคุณภาพสินค้า ชีวิตและสุขอนามัยของมนุษย์ พืช สัตว์ สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และป้องกันการหลอกลวง² โดยความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า ประกอบด้วยเรื่องกฎระเบียบทางเทคนิค มาตรฐาน และกระบวนการ ประเมินความสอดคล้อง ดังนี้³

1) กฎระเบียบทางเทคนิค (Technical Regulations) ปรากฏรายละเอียดในมาตรา 2 และมาตรา 3 โดยเป็นมาตรการหรือข้อกำหนดที่เกี่ยวกับคุณลักษณะ ผลผลิต กระบวนการและวิธีการผลิต รวมถึง กฎ ระเบียบ ในการควบคุมบริหารจัดการ และอาจครอบคลุมในเรื่องเครื่องหมาย สัญลักษณ์ การบรรจุหีบห่อ ฉลาก⁴ จากนิยามความหมายกฎระเบียบทางเทคนิคจึงครอบคลุมคุณลักษณะเฉพาะ และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (Characteristics of the Products) กระบวนการและกรรมวิธีการผลิต ซึ่งมีผลต่อคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ การเรียกชื่อและการใช้สัญลักษณ์ (Terminology and Symbol) และการบรรจุหีบห่อ และการติดฉลากกับผลิตภัณฑ์ (Packaging and Labeling Requirements)

2) มาตรฐาน (Standards) เป็นมาตรการหรือข้อกำหนดที่เกี่ยวกับกฎ ระเบียบ หรือแนวทางหรือคุณลักษณะการผลิต กระบวนการและวิธีการผลิต ซึ่งได้รับการรับรองโดยองค์กร มาตรฐาน เพื่อให้ประโยชน์ร่วมกันและแพร่หลาย ครอบคลุมเงื่อนไขการใช้ถ้อยคำ สัญลักษณ์ การบรรจุหีบห่อ การทำเครื่องหมาย หรือการติดฉลากที่ใช้กำกับผลิตภัณฑ์ กระบวนการหรือกรรมวิธีการผลิต⁵

3) กระบวนการประเมินความสอดคล้อง (Conformity Assessment Procedure) เป็นมาตรการด้านการตรวจสอบรับรอง ได้แก่ ระเบียบ วิธีการ และขั้นตอนปฏิบัติโดยตรงหรือโดยอ้อม ในการพิสูจน์หรือตัดสินได้ว่าสินค้า กระบวนการหรือวิธีการผลิตเป็นไปตามเงื่อนไขหรือข้อกำหนดภายใต้กฎระเบียบทางเทคนิค หรือมาตรฐาน⁶ โดยการประเมินความ สอดคล้องดังกล่าว จะยึดหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติหลักการปรับให้สอดคล้องกันของกระบวนการประเมิน และหลักความโปร่งใส⁷ ตลอดจนเปิดโอกาสให้มีประเทศอื่นเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ

² มาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.lawreform.go.th/lawreform/images/th/content/en/712/c712_1.pdf [2558, 29 มีนาคม].

³ สุชาติ จงประเสริฐ. (2551). *ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า* WTO Agreement on Technical Barrier to Trade (TBT Agreement). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. หน้า 39.

⁴ Agreement on Technical Barriers to Trade, Annex 1

⁵ Agreement on Technical Barriers to Trade, Annex 1

⁶ Agreement on Technical Barriers to Trade, Annex 1

⁷ Agreement on Technical Barriers to Trade, Article 5, 7

กระบวนการ ประเมินความสอดคล้องของตน⁸ กระบวนการประเมินความสอดคล้องเป็นกระบวนการพิจารณาทางด้านเทคนิค เพื่อยืนยันว่า ผลกระทบที่ได้มีการผ่านข้อบังคับหรือข้อกำหนดที่ได้วางไว้ในกฎระเบียบและมาตรฐาน กระบวนการประเมินความสอดคล้อง ได้แก่ กระบวนการ สุ่มตัวอย่าง การทดสอบ การตรวจสอบความถูกต้อง การตรวจตราหลังการผลิต การรับรองระบบงานและการรับรองผลิตภัณฑ์ เป็นต้น⁹

4) หลักการพื้นฐานและบทบัญญัติทั่วไป แม้ว่าความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าจะประกอบด้วย 3 เรื่องหลัก ได้แก่ กฎระเบียบ ทางเทคนิค มาตรฐานและกระบวนการประเมินความสอดคล้อง แต่ยังมีหลักการและบทบัญญัติทั่วไปที่เกี่ยวข้องอันเป็นพื้นฐานที่ประเทศสมาชิกจะต้องยึดถือและปฏิบัติตามแบ่งได้เป็น 7 หลักการ คือ

4.1) หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination Principle)

การใช้กฎระเบียบทางเทคนิคกับสินค้านำเข้านั้นต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) นั่นคือ ข้อบังคับทางเทคนิคที่ใช้กับสินค้านำเข้าต้องไม่แตกต่างกับข้อบังคับที่ใช้กับสินค้าที่มีแหล่งกำเนิดภายในประเทศหรือที่นำเข้ามาจากประเทศอื่นใดก็ตาม¹⁰

4.2) หลักการหลีกเลี่ยงอุปสรรคที่ไม่จำเป็นต่อการค้า (The Prevention of Unnecessary Obstacles to International Trade)

กฎระเบียบทางเทคนิค มาตรฐานและกระบวนการประเมินความสอดคล้องจะต้องไม่มีการกำหนด การประกาศหรือบังคับใช้เพื่อจุดประสงค์ในการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ และระบุว่าไม่มีประเทศใดถูกกีดกันการบังคับใช้กฎระเบียบทางเทคนิค หากกฎระเบียบนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรม (Legitimate Objectives) แต่การกำหนดและบังคับใช้กฎระเบียบต่างๆ เหล่านั้นจะต้องไม่เป็นไปในลักษณะที่ก่อให้เกิดอุปสรรคที่ไม่จำเป็นต่อการค้าระหว่างประเทศ¹¹

4.3) หลักการปรับให้สอดคล้อง (Harmonization)

การปรับให้สอดคล้องเป็นหลักการสำคัญของความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าซึ่งกระตุ้นให้ประเทศสมาชิกได้มีความสอดคล้องกันในเรื่องมาตรฐานระหว่างประเทศ และให้ใช้มาตรฐานระหว่างประเทศเป็นพื้นฐาน สำหรับการกำหนดกฎระเบียบทางเทคนิค

⁸ Agreement on Technical Barriers to Trade, Article 6

⁹ ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barriers to Trade Agreement: TBT). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://is.pcd.go.th/envecodb/download/WTO/TBT.pdf> [2558, 29 กรกฎาคม].

¹⁰ Agreement on Technical Barriers to Trade, Article 2.1

¹¹ Agreement on Technical Barriers to Trade, Article 2.2, 5.1.2 และ Annex 3

และมาตรฐานภายในประเทศ หลักการปรับให้สอดคล้องนั้นอยู่บนพื้นฐานที่ว่า หากประเทศสมาชิกยอมรับและใช้มาตรฐานระหว่างประเทศเป็นมาตรฐานของชาติแล้ว อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าก็จะลดน้อยลง¹²

4.4) การใช้มาตรฐานระหว่าง ประเทศ (Use of International Standards)

ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้ากำหนดให้ประเทศสมาชิกใช้มาตรฐานระหว่างประเทศเป็นพื้นฐานในการกำหนดกฎระเบียบทางเทคนิคและมาตรฐานของตน นอกจากการปฏิบัติตามมาตรฐานระหว่างประเทศจะทำให้ประเทศสมาชิกไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรมเนื่องจากความแตกต่างอันเกิดจากปัจจัยพื้นฐานของสภาพภูมิอากาศหรือภูมิศาสตร์ หรือปัญหาด้านเทคโนโลยี¹³

4.5) หลักการยอมรับความเท่าเทียมกันและการยอมรับซึ่งกันและกัน (Equivalence and Mutual Recognition)

ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าได้กระตุ้นให้ประเทศสมาชิกยอมรับในกฎระเบียบทางเทคนิคของประเทศสมาชิกอื่นว่ามีความเท่าเทียมกับกฎระเบียบทางเทคนิคของตนแม้ว่าจะมีความแตกต่างกับกฎของตนในกรณีที่ต้องการบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน¹⁴ ขณะเดียวกันก็ต้องยอมรับผลของการประเมิน ความสอดคล้องของประเทศสมาชิกอื่นเช่นเดียวกับกรณีกฎระเบียบทางเทคนิคด้วย โดยได้พยายามส่งเสริมให้บรรดาประเทศสมาชิกเจรจาตกลงยอมรับซึ่งกันและกันในผลของการประเมินความสอดคล้อง (Mutual Recognition Agreements: MRAs)¹⁵ โดยประเทศสมาชิกต้องรับประกันว่าผลการประเมินความสอดคล้องของประเทศสมาชิกอื่น จะได้รับการยอมรับถึงแม้กฎระเบียบทางเทคนิคจะแตกต่างไปจากกฎระเบียบของตน

4.6) หลักความโปร่งใส (Transparency)¹⁶

หลักความโปร่งใสตามความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้ามี 2 ประการคือ การแจ้ง (Notification) และการจัดตั้งศูนย์ตอบข้อซักถาม (Enquiry Points)

การแจ้งตามความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า กำหนดไว้ว่าในกรณีไม่มีมาตรฐานระหว่างประเทศ แนวทางหรือข้อแนะนำระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องและกฎระเบียบหรือกระบวนการประเมินความสอดคล้องนั้นส่งผลกระทบต่อการค้าของประเทศ

¹² Agreement on Technical Barriers to Trade, Article 2.6, 5.5 และ Annex 3

¹³ Agreement on Technical Barriers to Trade, Article 2.4

¹⁴ Agreement on Technical Barriers to Trade, Article 2.4

¹⁵ Agreement on Technical Barriers to Trade, Article 6.3

¹⁶ Agreement on Technical Barriers to Trade, Article 2.9, 2.10, 5.6, 5.7 และ Annex 3

สมาชิกอื่น ประเทศสมาชิกมีหน้าที่แจ้ง ข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบทางเทคนิค และกระบวนการประเมินความสอดคล้องของตน

ศูนย์ตอบข้อซักถามตามความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า กำหนดให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศดำเนินการจัดตั้งศูนย์ตอบข้อซักถามแห่งชาติขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกอื่นสามารถร้องขอและเข้าถึงข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับกฎระเบียบทางเทคนิค มาตรฐาน และกระบวนการประเมินความสอดคล้องของประเทศตน¹⁷

4.7) การปฏิบัติที่พิเศษและแตกต่าง (Special and Differential Treatment)

ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าได้กำหนดว่าการจัดทำและบังคับใช้กฎระเบียบทางเทคนิค มาตรฐาน และกระบวนการประเมินความสอดคล้องนั้น ประเทศสมาชิก โดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้วต้องคำนึงถึง ความจำเป็นทางด้านการพัฒนา การเงิน และการค้าของประเทศกำลังพัฒนา เพื่อเป็นการประกันว่าจะไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคโดยไม่จำเป็นต่อการส่งออกของประเทศสมาชิกกำลังพัฒนา¹⁸

3.1.2 ความตกลงว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures : SPS)

มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measures-SPS) คือ มาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ควบคุมสินค้าเกษตรและอาหารไม่ให้เกิดโทษต่อชีวิต และ/หรือผลเสียต่อสุขภาพของชีวิตมนุษย์ พืช และสัตว์ โดยไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้า ซึ่งอยู่ภายใต้ความตกลง SPS ขององค์การการค้าโลก WTO เพื่อเหตุผลด้านความปลอดภัย ประเทศนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหาร จะใช้มาตรการนี้ต่อสินค้านำเข้า แต่มีบางกรณีที่ประเทศนำเข้าอาจใช้มาตรการนี้เพื่อซ่อนเร้น และใช้เป็นเครื่องมือในการกีดกันการนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหาร ซึ่งการกำหนดมาตรการ SPS จะต้องมีข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์และ โดยเฉพาะการกำหนดให้ประเทศสมาชิกใช้มาตรฐานระหว่างประเทศที่กำหนดโดยคณะกรรมการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex Alimentarius Commission) อนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศ (International Plant Protection Convention : IPPC) และองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (Office International des Epizooties หรือ World Organisation for Animal Health : OIE)

1) วัตถุประสงค์ของความตกลงว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช

1.1) สิทธิที่ให้กับประเทศสมาชิกในการกำหนดมาตรการที่จะคุ้มครองมนุษย์ พืช และสัตว์

¹⁷ Agreement on Technical Barriers to Trade, Article 10

¹⁸ Agreement on Technical Barriers to Trade, Article 12.2

- 1.2) มีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์อ้างอิงในการกำหนดมาตรการ
- 1.3) ไม่ก่อให้เกิดการบิดเบือนทางการค้า และการเลือกปฏิบัติ
- 2) บทบาทของเหตุผลทางวิทยาศาสตร์
 - 2.1) การกำหนดมาตรการโดยใช้มาตรฐานระหว่างประเทศจาก คณะกรรมาธิการโครงการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ ว่าด้วยมาตรฐานความปลอดภัยของอาหาร องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ ว่าด้วยมาตรฐานการควบคุมโรคของสัตว์ อนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศ ว่าด้วยมาตรฐานการอารักขาพืช
 - 2.2) กรณีที่มาตรฐานระหว่างประเทศไม่ครอบคลุม ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดมาตรฐานขึ้นเอง แต่จะต้องมีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์มารองรับ
 - 3) จุดสอบถามของประเทศ (National Enquiry Point)

ประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดจุดสอบถามกรณีสมาชิกอื่นมีข้อสงสัยต่อการใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช¹⁹

3.1.3 อนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศ (International Plant Protection Convention : IPPC)

อนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศ (International Plant Protection Convention, IPPC) เป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศซึ่งเกิดจากการที่ประเทศภาคีลงนามให้สัตยาบันร่วมกัน โดยอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) มีผลบังคับใช้เป็นฉบับแรกใน พ.ศ. 2495 อนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศมีการปรับปรุงแก้ไขอีกหลายครั้งต่อมา และในปี พ.ศ. 2538 มีการเจรจาการค้ารอบอูรุกวัยมีผลให้เกิดการจัดระเบียบการค้าโลกขึ้นใหม่ และมีการจัดตั้งองค์การการค้าโลก (The World Trade Organization : WTO) ซึ่งให้ความสำคัญต่อการใช้มาตรการทางการค้าที่มีใช้ภายใน โดยในส่วนของสินค้าเกษตรประเทศสมาชิก องค์การการค้าโลกต้องตระหนักถึงความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ดังนั้น จึงมีการปรับปรุงแก้ไขสาระของอนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศให้สอดคล้องกับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งอนุสัญญาที่ปรับปรุงแก้ไขมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 ตุลาคม 2548 จนถึงปัจจุบัน

¹⁹ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2558). *องค์กรและข้อตกลงระหว่างประเทศ ความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัย พืช (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures-SPS)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.acfs.go.th/foodsafety/ispm.php> [2558, 5 เมษายน]

อนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นใจต่อประสิทธิภาพการป้องกันการเข้ามาและเกิดการแพร่ระบาดของ ศัตรูพืช (แมลง โรคพืช วัชพืช) ที่ติดมากับพืช ผลผลิตจากพืช และวัสดุอื่น ๆ ที่มีโอกาสเป็นพาหะของศัตรูพืช (วัสดุบรรจุภัณฑ์ ดิน เครื่องจักร และ อุปกรณ์) จากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่ง รวมทั้งสนับสนุนมาตรการที่เหมาะสมในการควบคุมศัตรูพืชเหล่านั้น นอกจากนี้ อนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศฉบับปัจจุบัน ได้ขยายให้มีการอารักขาพืชทุกชนิด ได้แก่ พืชปลูก พืชในสภาพธรรมชาติ (ป่าไม้) และพืชน้ำ มีการกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศด้านมาตรการสุขอนามัยพืช (International Standard Phytosanitary Measures, ISPMs) เพื่อให้การดำเนินมาตรการด้านสุขอนามัยพืชของประเทศต่าง ๆ มีความสอดคล้องกัน อนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศมีประเทศภาคี 170 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทย ประเทศภาคีมีการประชุมปีละ 1 ครั้ง เพื่อสร้างความร่วมมือร่วมกันในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการจัดทำมาตรฐานระหว่างประเทศ (ISPMs) ด้านความช่วยเหลือทางวิชาการ ด้านการยุติข้อพิพาท และด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูล เป็นต้น

ภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศมีการบริหารงาน ดังนี้

- 1) คณะกรรมาธิการด้านมาตรการสุขอนามัยพืช (Commission on Phytosanitary Measures, CPM) ประกอบด้วยผู้แทนจากประเทศภาคีประเทศละ 1 คน
- 2) สำนักคณะกรรมาธิการด้านมาตรการสุขอนามัยพืช (CPM Bureau) ประกอบด้วยผู้แทนที่ได้รับคัดเลือกจากประเทศภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศ 7 คน ที่มาจากแต่ละภูมิภาคของ FAO
- 3) สำนักเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศ (IPPC Secretariat) จัดตั้งจากบุคลากรภายใต้หน่วยงานอารักขาพืชของ FAO
- 4) คณะทำงานเฉพาะกิจจัดทำแผนกลยุทธ์และความช่วยเหลือด้านวิชาการ (Informal Working Group on Strategic Planning and Technical Assistance) ประกอบด้วย สำนักคณะกรรมาธิการด้านมาตรการสุขอนามัยพืช (CPM Bureau) และผู้แทนจากประเทศภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศ
- 5) องค์กรอารักขาพืชระดับประเทศ (National Plant Protection Organization, NPPO) เป็นหน่วยงานที่ประเทศภาคีตั้งขึ้นเพื่อรับผิดชอบหน้าที่ที่ระบุไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศ
- 6) องค์กรอารักขาพืชระดับภูมิภาค (Regional Plant Protection Organization, RPPO) เป็นองค์กรระดับภูมิภาคทำหน้าที่ประสานงานระหว่างประเทศสมาชิกในภูมิภาคกับสำนัก

เลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยการรักษาพืชระหว่างประเทศ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการรักษาพืชระหว่างประเทศ²⁰

3.1.4 องค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO)

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) เป็นองค์การระหว่างประเทศ ที่มีพัฒนาการมาจากการทำความเข้าใจความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าหรือแอกตต์ (General Agreement on Tariffs and Trade: GATT) เมื่อปี พ.ศ. 2490 ซึ่งขณะนั้น ยังไม่มีสถานะเป็นสถาบัน จนกระทั่งการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยสิ้นสุดลง และผลการเจรจาส่วนหนึ่งคือ การก่อตั้ง WTO ขึ้น เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2537 มีสมาชิกเริ่มแรก 81 ประเทศ ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิก WTO เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2537 เป็นสมาชิกลำดับที่ 59 และมีที่ตั้งอยู่ที่นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ WTO มีการเจรจาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปิดเสรีการค้าระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไป (progressive liberalization) ตามความพร้อมของประเทศสมาชิก และระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิก กฎกติกาต่างๆ ของ WTO ได้กำหนดให้มีการปฏิบัติอย่างเป็นพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนา (Special and Differential Treatment: S&D) เพื่อให้สามารถเข้าร่วมในระบบการค้าพหุภาคีได้ WTO จึงเป็นองค์กรที่ไม่หยุดนิ่ง จะมีการเจรจาเพื่อพัฒนาและสร้างกฎกติกาใหม่ๆ เพื่อให้สามารถรองรับกับวิวัฒนาการของการค้าระหว่างประเทศและรูปแบบการค้า โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การเป็นสมาชิกของ WTO ทำให้ประเทศสมาชิกมีสิทธิและพันธกรณี (Rights and Obligations) ที่จะต้องปฏิบัติตามภายใต้ความตกลงต่าง ๆ ของ WTO กฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศของ WTO นอกจากช่วยส่งเสริมให้การแข่งขันทางการค้าเป็นธรรมแล้ว ยังสร้างความมั่นใจให้แก่ทั้ง ผู้ค้าและผู้ลงทุน ผู้ผลิตและผู้ส่งออกสามารถคาดการณ์และวางแผนการค้าระหว่างประเทศล่วงหน้าได้²¹

1) โครงสร้าง

ประกอบด้วยองค์ประชุมระดับต่างๆและองค์กร เพื่อทำหน้าที่กำหนดหรือทบทวนนโยบาย การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนการระงับข้อพิพาทและควบคุมดูแลประเทศสมาชิก ดังนี้

²⁰ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2558). *องค์กรและข้อตกลงระหว่างประเทศ มาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐานสุขอนามัยพืช: ISPMs*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.acfs.go.th/foodsafety/ispm.php> [2558, 5 เมษายน]

²¹ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2558). *องค์กรและข้อตกลงระหว่างประเทศ*. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: http://www.acfs.go.th/foodsafety/international_orgs.php [2558, 21 มิถุนายน]

1.1) Ministerial Conference ประกอบด้วยรัฐมนตรีของทุกประเทศสมาชิก ทำหน้าที่ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่นำเสนอโดยที่ประชุมคณะมนตรีต่าง ๆ และคณะกรรมการต่าง ๆ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

1.2) General Council ประกอบด้วยผู้แทนของทุกประเทศสมาชิก ทำหน้าที่ดูแลงานต่างๆของคณะมนตรีชุดย่อยลงไปและคณะกรรมการต่าง ๆ ทำการทบทวนนโยบายการค้าและกระบวนการยุติข้อพิพาท และรายงานต่อ Ministerial Conference ภายใต้ General Council จะมี คณะมนตรีและคณะกรรมการ ดังนี้

- Council for Trade in Goods คณะมนตรีว่าด้วยการค้า ทำหน้าที่ดูแลความตกลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการค้า

- Council for Trade in Services คณะมนตรีว่าด้วยการค้าบริการ ทำหน้าที่ดูแลความตกลงที่เกี่ยวกับการค้าบริการ

- Council for Trade – Related of Intellectual Property Rights เป็นคณะมนตรีการค้าว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญา ทำหน้าที่ดูแลความตกลงการค้าว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญา

- คณะกรรมการคณะต่าง ๆ ที่ดูแลเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม การค้า และการพัฒนา

1.3) Dispute Settlement Body หรือ DSB เป็นองค์กรระดับข้อพิพาท

1.4) Trade Policy Review Body หรือ TPRB เป็นองค์กรทบทวนนโยบายการค้าของประเทศสมาชิก ทำหน้าที่ตรวจสอบนโยบาย มาตรการการค้าของประเทศสมาชิกให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการค้าเสรี

2) อำนวยการหน้าที่

2.1) บริหารความตกลงและบันทึกความเข้าใจ 28 ฉบับ โดยผ่านคณะมนตรี (Council) และคณะกรรมการ (Committee) ตลอดจนดูแลให้มีการปฏิบัติตามพันธกรณี

2.2) เป็นเวทีเพื่อเจรจาอุดหนุนการการค้าระหว่างประเทศสมาชิก ทั้งในรูปแบบของมาตรการภาษีศุลกากรและมาตรการภาษีที่มีใช้ศุลกากร

2.3) เป็นเวทีเพื่อให้สมาชิกหันหน้าเข้าหาหรือเพื่อแก้ไขข้อขัดแย้งทางการค้า และหากไม่สามารถตกลงกันได้ ก็จะจัดตั้งคณะผู้พิจารณา (Panel) ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและให้ข้อเสนอแนะ

2.4) เป็นผู้เฝ้าดูแลสถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ และจัดให้มีการทบทวนนโยบายการค้าของสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

2.5) ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาในด้านข้อมูล ข้อเสนอแนะ เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามพันธกรณีได้อย่างเพียงพอ ตลอดจนทำการศึกษาประเด็นการค้าที่สำคัญ

2.6) ประสานงานกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลก เพื่อให้นโยบายทางเศรษฐกิจโลกสอดคล้องกันยิ่งขึ้น²²

3.1.5 คณะกรรมาธิการโครงการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex Alimentarius Commission)

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2443 มีการรวมกลุ่มของสมาคมที่ค้าขาย สินค้าอาหารที่อำนวยความสะดวกในการค้าอาหารระหว่างประเทศ โดยใช้ช่องทางของการใช้มาตรฐานที่ปรับเข้าหากัน เพื่อลดการกีดกันทางการค้า อันเนื่องมาจากกฎ ระเบียบ และมาตรฐานที่แตกต่างกัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2504 องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติและองค์การอนามัยโลก และองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เสนอให้มีการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศเพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ โดยมีองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติและองค์การอนามัยโลกเป็นผู้รับผิดชอบ ต่อมาในปี พ.ศ. 2505 ที่ประชุม Joint FAO/WHO Food Standards Conference เสนอให้ตั้ง Codex Alimentarius Commission เพื่อทำหน้าที่บริหารโครงการ Joint FAO/WHO Food Standards และกำหนดมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2506 ที่ประชุม World Health Assembly ได้เห็นชอบโครงการ Joint FAO/WHO Food Standards และตั้ง คณะกรรมาธิการโครงการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex Alimentarius commission) ขึ้นอย่างเป็นทางการ²³

1) โครงสร้าง

1.1) คณะกรรมาธิการ (Codex alimentarius Commission - CAC) ประกอบด้วย ผู้แทนจากประเทศสมาชิก Codex ทุกประเทศ รวมทั้งประเทศที่เป็นสมาชิกของ FAO หรือ WHO คณะกรรมาธิการจะแต่งตั้งประธาน (Chairperson) และรองประธาน 3 คน (Vice-Chairperson) จากผู้แทนของประเทศสมาชิก

1.2) คณะกรรมการบริหาร (Executive Committee) ประกอบด้วย ประธาน คณะกรรมาธิการ รองประธานคณะกรรมาธิการ 3 คน และผู้แทนภูมิภาค (Geographic Representative) รวม 7 ภูมิภาค ได้แก่ กลุ่มแอฟริกา เอเชีย ยุโรป ละตินอเมริกาและแคริบเบียน ตะวันออกไกล อเมริกาเหนือ แปซิฟิกตะวันตกเฉียงใต้ ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ สามารถเป็นสมาชิกคณะกรรมการบริหารได้ไม่เกิน 1 ตำแหน่ง

²² องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญของโลก. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: <http://eco-cooperation.exteen.com/20100215/world-trade-organization-wto> [2558, 21 มิถุนายน]

²³ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2558). *องค์กรและข้อตกลงระหว่างประเทศ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.acfs.go.th/foodsafety/codex.php> [2558, 10 มีนาคม]

1.3) คณะกรรมการสาขา Codex(Codex Committee) แต่งตั้งคณะกรรมการสาขาต่าง ๆ เพื่อพิจารณาร่างมาตรฐานอาหาร Codex ได้แก่

1.3.1) คณะกรรมการสาขาที่ทำงานเกี่ยวกับอาหารที่เกี่ยวกับเรื่องทั่วไป (General Subject Committee) มีทั้งหมด 9 สาขา

1.3.2) คณะกรรมการสาขาที่ทำงานเกี่ยวกับอาหารที่เป็นสินค้า (Commodity Committee) มีทั้งหมด 12 สาขา

1.3.3) คณะกรรมการเฉพาะกิจ (AD Hoc Intergovernmental Task Force) มีทั้งหมด 3 คณะ

1.3.4) คณะกรรมการประสานงานกลุ่มภูมิภาค (Regional Coordinating Committee) มีทั้งหมด 5 กลุ่ม CAC แต่งตั้งผู้ประสานงานกลุ่ม (Regional Coordinator) จากประเทศที่ได้รับเลือกจากกลุ่มภูมิภาคให้เป็นผู้ประสานงานกลุ่มประเทศที่ได้รับเลือกจากกลุ่มภูมิภาคให้เป็นผู้ประสานงานกลุ่มประเทศที่ได้รับเลือก จัดตั้งรับเป็นประเทศเจ้าภาพจัดการประชุม และทำหน้าที่เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการประสานงานกลุ่มภูมิภาคด้วย

2) อำนาจหน้าที่

2.1) ดำเนินการเพื่อปกป้องคุ้มครองสุขภาพอนามัยของผู้บริโภคและเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในด้านการค้าระหว่างประเทศ

2.2) ดำเนินงานร่วมกับองค์กรระหว่างรัฐบาลและองค์กรระหว่างประเทศที่ไม่ใช่ระหว่างรัฐ ในงานที่เกี่ยวกับมาตรฐานอาหาร

2.3) จัดลำดับความสำคัญ ริเริ่ม และให้ข้อเสนอแนะในการเตรียมร่างมาตรฐานของโคเด็กซ์ โดยผ่านหรืออาศัยความช่วยเหลือจากองค์กรอื่นที่เหมาะสม

2.4) รับรองมาตรฐานของโคเด็กซ์ที่จัดทำขึ้นตามข้อ 3) และประกาศใช้เป็นมาตรฐานภูมิภาคหรือมาตรฐานสากล

2.5) ปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานโคเด็กซ์ที่ประกาศใช้แล้วตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนา²⁴

²⁴ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2558). *ความเป็นมาของ Codex*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.acfs.go.th/codex/index.php> [2558, 10 มีนาคม]

3.1.6 องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (Office International des Epizooties หรือ World Organisation for Animal Health : OIE)

องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (Office International des Epizooties; OIE) เป็นองค์การระหว่างรัฐบาลมีการลงนามเพื่อก่อตั้งองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ ตามข้อตกลงของนานาชาติ เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2467 และในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2546 ได้เปลี่ยนชื่อองค์การเป็น World Organization for Animal Health แต่คงชื่อย่อ OIE ไว้ เหตุผลของการก่อตั้งองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศเนื่องจากในปี พ.ศ. 2463 มีการระบาดของโรครินเดอร์เปสต์ (Rinderpest) ในประเทศเบลเยียม และโรคนี้อันได้แพร่ระบาดไปทั่วทวีปยุโรป ประเทศต่าง ๆ รวม 28 ประเทศ โดยประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกผู้ก่อตั้งขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศจาก 28 ประเทศ ได้ร่วมกันลงนามก่อตั้งองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศขึ้นในปี พ.ศ. 2467 เพื่อเป็นองค์การกลางในการประสานความร่วมมือในการป้องกันและควบคุมโรคระบาดสัตว์ที่มีความสำคัญ เพื่อไม่ให้โรคระบาดสัตว์ก่อความสูญเสียต่อชีวิตสัตว์และมนุษย์ รวมถึงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของโลก²⁵

1) โครงสร้าง

องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศเป็นองค์การระหว่างประเทศในระดับเดียวกับองค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO)²⁶ และองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations : FAO)²⁷ โดยได้รับ

²⁵ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2558). *องค์กรและข้อตกลงระหว่างประเทศ องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (World Organization for Animal Health หรือ Office International des Epizooties; OIE)*. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: <http://www.acfs.go.th/foodsafety/oie.php> [2558, 10 มีนาคม]

²⁶ องค์การอนามัยโลก หรือ WHO (World Health Organization) เป็นองค์การชำนาญพิเศษสังกัดองค์การสหประชาชาติ (Specialized Agencies of the United Nations System) ก่อตั้งเมื่อวันที่ 7 เมษายน ค.ศ. 1948 มีภารกิจคือให้ความช่วยเหลือ เยียวยา แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสาธารณสุข และช่วยยกระดับมาตรฐานด้านสุขภาพให้แก่ชาติสมาชิก รวมถึงควบคุมป้องกัน และรักษาโรคต่าง ๆ ที่อุบัติบนโลกด้วย และมีหน้าที่สร้างระเบียบด้านสาธารณสุขขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ชาติสมาชิกยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

²⁷ องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ หรือ FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) เป็นองค์การชำนาญพิเศษขององค์การสหประชาชาติ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม ค.ศ. 1945 เป็นองค์การที่มุ่งเสริมสร้างความผาสุกร่วมกัน ทั้งในส่วนกลางที่เป็นการทำงานร่วมกันและโดยลำพังตนเอง จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งไว้ เพื่อยกระดับการบริโภคอาหารและมาตรฐานการครองชีพของประชากรในโลให้ดีขึ้น ด้วยความพยายามทุกวิถีทางที่จะพิชิตความยากจน เพื่อเพิ่มสมรรถนะในการผลิตและการจัดสรรผลผลิตการเกษตรของโลกให้สูงขึ้น ปรับปรุงสภาวะของชนบทให้ดีขึ้น เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของโลกเพื่อให้นุชนชาติ

การยอมรับให้เป็น world reference organization for animal health World Assembly of Delegates (คณะผู้แทนประเทศสมาชิก) มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการดำเนินงานขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทน (Delegate) ที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลของประเทศสมาชิก กิจกรรมในแต่ละวันขององค์การ โรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ บริหารโดยสำนักงานกลางภายใต้การควบคุมของ Director General ซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากคณะผู้แทนประเทศสมาชิก สำนักงานกลางดำเนินงานภายใต้การสนับสนุนของคณะกรรมการนานาชาติ (International Committee) และคณะกรรมการ (Commission) ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยคณะผู้แทนประเทศสมาชิก โดยมีโครงสร้างดังนี้

1.1) Council สภา ประกอบด้วย ประธานสภา อดีตประธานสภา รองประธานสภา และสมาชิกจำนวน 6 คน ที่เป็นผู้แทนจากทุกภูมิภาค สภามีการประชุมอย่างน้อยปีละสองครั้ง เพื่อตรวจสอบเรื่องทางเทคนิคและการบริหารจัดการและงบประมาณในการบริหารงาน²⁸

1.2) Regional Commission จำนวน 5 คณะ คือ²⁹

1.2.1) Regional Commission for Africa

1.2.2) Regional Commission for Americas

1.2.3) Regional Commission for Europe

1.2.4) Regional Commission for Asia, Far East and Oceania

1.2.5) Regional Commission for Middle East

1.3) Specialist Technical Commission คณะกรรมาธิการผู้เชี่ยวชาญจะดำเนินการศึกษาข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เพื่อใช้แก้ไขปัญหา ป้องกันและควบคุมโรคสัตว์ พัฒนาและ

พ้นจากความหิวโหย มีหน้าที่รวบรวม วิเคราะห์ แปลความหมาย และเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับโภชนาการ อาหาร และเกษตร รวมถึงประมง และป่าไม้ สนับสนุน ส่งเสริม ให้คำแนะนำในด้านการค้นคว้า วิจัย ศึกษา เผยแพร่ความรู้ การสงวนทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมการผลิต กรรมวิธีในการผลิตและจัดสรรอาหาร เกรดดีการเกษตร ทำความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการผลิตทางการเกษตร ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และที่จำเป็นขององค์การ

²⁸ World Organisation for Animal Health. (2015) *The Council* (Online). Available: <http://www.oie.int/about-us/wo/council/> [2015, 2 August]

²⁹ World Organisation for Animal Health. (2015) *OIE Regional Commissions* (Online). Available: <http://www.oie.int/about-us/wo/regional-commissions/> [2015, 2 August]

ปรับปรุงมาตรฐานขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ ประกอบด้วยคณะกรรมการจำนวน 4 คณะ คือ³⁰

1.3.1) The Terrestrial Animal Health Standards Commission (Terrestrial Code Commission) คณะกรรมการสุขภาพสัตว์บกก่อตั้งในปี พ.ศ. 2503 มีหน้าที่รับผิดชอบในการสร้างความมั่นใจว่าข้อกำหนดสุขภาพสัตว์บก (Terrestrial Animal Health Code; Terrestrial Code) สะท้อนถึงข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นปัจจุบัน ในการปกป้องการค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งวิธีการเฝ้าระวังโรคสัตว์และโรคสัตว์คู่คน

1.3.2) The Scientific Commission for Animal Diseases (Scientific Commission) ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2489 คณะกรรมการวิทยาศาสตร์ทางด้านโรคสัตว์มีหน้าที่ช่วยเหลือในการระบุยุทธศาสตร์ และวางมาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันและควบคุมโรค โดยอาศัยข้อมูลจากรายงานสถานการณ์โรคระบาดสัตว์ของประเทศสมาชิก

1.3.3) The Biological Standards Commission (Laboratories Commission) ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2492 คณะกรรมการมาตรฐานชีวภาพ มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการกำหนดและให้ความเห็นชอบวิธีการขั้นสูงและ วินิจฉัยโรคในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม, สัตว์ปีก และผึ้ง รวมทั้งแนะนำด้านการใช้ชีวภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ เช่น วัคซีน คณะกรรมการได้จัดทำคู่มือการขั้นสูงโรคและการใช้วัคซีนในสัตว์บก (Manual of Diagnostic Tests and Vaccines for Terrestrial Animals; Terrestrial Manual) เพื่อใช้เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ นอกจากนี้คณะกรรมการจะทำการเลือกห้องปฏิบัติการอ้างอิงขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ สำหรับโรคในสัตว์บก รวมทั้งส่งเสริมการจัดเตรียมและการกระจายสารเคมีมาตรฐานที่ใช้ในการขั้นสูงโรค

1.3.4) Aquatic Animal Health Standards Commission (Aquatic Animals Commission) ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2503 คณะกรรมการสุขภาพสัตว์น้ำมีหน้าที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโรคในสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำและสัตว์น้ำ (กุ้ง ปลา และ หอย) รวมทั้งวิธีควบคุมโรคในสัตว์ดังกล่าว นอกจากนี้คณะกรรมการได้จัดทำข้อกำหนดสุขภาพสัตว์น้ำ (Aquatic Animal Health Code; Aquatic Code) และคู่มือการขั้นสูงโรคในสัตว์น้ำ (Manual of Diagnostic Tests for Aquatic Animal; Aquatic Manual)

2) อานาจหน้าที่

2.1) สร้างความโปร่งใสเกี่ยวกับสถานการณ์โรคระบาดสัตว์ทั่วโลก (Transparency: Ensure transparency in the global animal disease situation) ประเทศสมาชิกแต่ละ

³⁰ World Organisation for Animal Health. (2015) *Specialist Commissions* (Online). Available: <http://www.oie.int/about-us/wo/commissions-master/> [2015, 2 August]

ประเทศมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะต้องรายงานโรคสัตว์ที่ตรวจพบในเขตพื้นที่ให้องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ ทราบ หลังจากนั้นองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ จะทำการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวให้ประเทศสมาชิกอื่นๆ ทราบ เพื่อให้สามารถเตรียมมาตรการป้องกันโรคอย่างเหมาะสม ซึ่งรวมถึงข้อมูลโรคสัตว์ที่สามารถติดต่อสู่คนและข้อมูลของเชื้อก่อโรค ข้อมูลดังกล่าวจะถูกเผยแพร่ทันที หรือรวบรวมเพื่อเผยแพร่เป็นระยะๆ ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของโรคที่พบ การเผยแพร่ข้อมูลโรคระบาดสัตว์นี้จะทำผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือระบบเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อการสืบค้นของฐานข้อมูลสุขภาพสัตว์ทางอิเล็กทรอนิกส์ (World Animal Health Information Database; WAHID) ในเว็บไซต์ขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ

2.2) รวบรวม วิเคราะห์ และเผยแพร่ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Information: Collect, analyse and disseminate veterinary scientific information) องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ ทำการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นปัจจุบันเกี่ยวกับการควบคุมโรคสัตว์ โดยอาศัยข้อมูลจากเครือข่ายผู้ประสานงานขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ และห้องปฏิบัติการอ้างอิง แล้วเผยแพร่ให้ประเทศสมาชิกผ่านช่องทางต่าง ๆ ซึ่งประเทศสมาชิกสามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้ในการปรับปรุงวิธีการควบคุมและกำจัดโรคได้

2.3) เสริมสร้างความเข้มแข็งของกิจกรรมด้านการควบคุมโรคสัตว์ให้กับประเทศสมาชิก (International Solidarity: Encourage international solidarity in the control of animal diseases) องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศให้การสนับสนุนทางเทคนิคในการควบคุม กำจัดโรคสัตว์และโรคสัตว์สู่คน โดยองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศจะให้ความช่วยเหลือในการจัดหาผู้เชี่ยวชาญให้กับประเทศที่ขาดแคลนงบประมาณ เพื่อช่วยเหลือในการวางมาตรการควบคุมโรคสัตว์ที่ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อธุรกิจการเลี้ยงสัตว์หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพของมนุษย์

2.4) ออกข้อกำหนดด้านสุขภาพสัตว์เพื่อใช้เป็นมาตรฐานกลางในการเจรจาเพื่อการค้าสัตว์ รวมถึงผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์ (Sanitary Safety: Safeguard world trade by publishing health standards for international trade in animals and animal products) โดยการกำหนดกฎเกณฑ์ทางการค้าที่เกี่ยวกับสุขอนามัยสัตว์และความปลอดภัยของ ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ เพื่อให้ประเทศสมาชิกใช้เป็นเกณฑ์อ้างอิงร่วมกันเพื่อวัตถุประสงค์ในการ ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเข้าสู่ประเทศผู้นำเข้าผ่านทางการค้าสัตว์ ผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์ และเพื่อไม่ให้มีการนำหลักสุขอนามัยมาใช้เพื่อกีดกันทางการค้าอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศได้จัดทำเอกสารอ้างอิงในรูปของข้อกำหนดและคู่มือ ดังนี้

2.4.1) Terrestrial Animal Health Code หรือข้อกำหนดสุขภาพสัตว์บก

2.4.2) Manual of Diagnostic Tests and Vaccines for Terrestrial Animals

2.4.3) Aquatic Animal Health Code

2.4.4) Manual of Diagnostic Tests for Aquatic Animal หรือคู่มือการ

ชันสูตรโรคในสัตว์น้ำ

เอกสารอ้างอิงทั้ง 4 เล่มขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศได้รับการยอมรับจากองค์การอนามัยโลก ให้เป็นเอกสารอ้างอิงเกี่ยวกับสุขอนามัยสัตว์ระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ยังมีห้องปฏิบัติการที่ให้ความร่วมมือในการเป็นศูนย์ความร่วมมือ (Collaborating Centres) และห้องปฏิบัติการ (Reference laboratories) สำหรับโรคระบาดในบัญชีขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศมากถึง 152 ห้องปฏิบัติการ

2.5) ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการให้บริการทางสัตวแพทย์ ในระดับนานาชาติ (Promotion of veterinary services: Improve the legal framework and resources of national Veterinary Services) องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศให้ความช่วยเหลือในการพัฒนากิจกรรมการให้บริการทางสัตวแพทย์ และห้องปฏิบัติการแก่ประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน โดยจัดหาปัจจัยพื้นฐาน ทรัพยากร และการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อให้ประเทศสมาชิกสามารถปฏิบัติงานในกรอบตามมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชขององค์การการค้าโลก ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันก็สามารถปกป้องสุขภาพสัตว์และสุขอนามัยของมนุษย์ได้

2.6) การประกันความปลอดภัยอาหารจากสินค้าปศุสัตว์ และส่งเสริมการจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์บนพื้นฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ (Food safety and animal welfare: To provide a better guarantee of food of animal origin and to promote animal welfare through a science-based approach) ประเทศสมาชิกของ องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ เห็นชอบร่วมกันในการสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยอาหารสำหรับผลิตภัณฑ์ อาหารที่มีแหล่งที่มาจากสัตว์ โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมระหว่างองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ และโครงการมาตรฐานอาหาร FAO/WHO หรือ Codex Alimentarius Commission ขึ้น ทั้งนี้ องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศมีหน้าที่หลักในการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการผลิตสัตว์ในระดับฟาร์ม จนถึงโรงฆ่าสัตว์ หรือจนได้ผลิตผลจากสัตว์นั้น (เนื้อ นม และไข่) นอกจากนี้ องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศได้มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานของ Codex ผ่านทางการประชุมคณะกรรมการ โคเด็กซ์ (Codex Committee) สาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

3.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรของต่างประเทศ

ตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่าการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรนั้นจะดำเนินการภายใต้กรอบความตกลงขององค์การระหว่างประเทศโดยมาตรฐานสินค้าเกษตรที่ประเทศต่าง ๆ กำหนดคนั้นจะอ้างอิงมาตรฐานกลางขององค์การระหว่างประเทศเป็นหลักในหัวข้อนี้จะศึกษาถึงประเทศที่มีระบบควบคุมความปลอดภัยของสินค้าเกษตรและอาหารและการกำหนดมาตรฐานสินค้าประกอบด้วยสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา ประเทศนิวซีแลนด์ และเครือรัฐออสเตรเลีย ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

3.2.1 สหรัฐอเมริกา

ระบบความปลอดภัยอาหารของสหรัฐอเมริกาได้รับความเชื่อถืออย่างสูงจากประชาชนเนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งในระดับประเทศ ระดับรัฐและระดับท้องถิ่นต่างมีบทบาทในการควบคุมดูแลอาหาร โดยมีหลักการในการปฏิบัติ คือ อาหารที่ปลอดภัยเท่านั้นที่สามารถวางขายในตลาดได้ การตัดสินใจในการออกระเบียบเกี่ยวกับอาหารตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ การออกระเบียบต้องโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้จากประชาชน และผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้นำเข้าหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องจะต้องรับผิดชอบเมื่อมีการฝ่าฝืนกฎหมาย³¹

ระบบความปลอดภัยด้านอาหารของสหรัฐอเมริกามีหลักการที่สำคัญ คือ มีเฉพาะอาหารที่ปลอดภัยเท่านั้นที่จะวางจำหน่ายในตลาดได้ การพิจารณาของหน่วยงานรัฐด้านความปลอดภัยอาหารจะใช้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เป็นเกณฑ์ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในการกำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมาย โรงงานผู้ผลิต ผู้กระจายสินค้า ผู้นำเข้า และอื่นๆที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและมีความผิดถ้าไม่ปฏิบัติตาม และกระบวนการกำกับดูแลมีความโปร่งใสและประชาชนเข้าถึงได้ง่าย จากหลักการดังกล่าวทำให้ระบบความปลอดภัยด้านอาหารของสหรัฐอเมริกาได้รับความเชื่อถือในระดับสูงจากประชาชนในประเทศ³²

³¹ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2558). *องค์กรและข้อตกลงระหว่างประเทศ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.acfs.go.th/foodsafety/codex.php> [2558 10 มิถุนายน]

³² ระบบความปลอดภัยอาหารของประเทศคู่ค้าสหรัฐอเมริกา. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.mof.or.th/export_market/trader_foodsafety_system.pdf [2558, 28 มีนาคม]

1) หน่วยงานที่กำกับดูแล

หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค โภคภัณฑ์ความปลอดภัยอาหารในสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วย 6 หน่วยงาน ดังนี้³³

1.1) กระทรวงสาธารณสุขและการบริการประชาชน (Department of Health and Human Services: HHS) มีหน่วยงานรับผิดชอบที่สำคัญ คือ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (Food and Drug Administration : FDA)

1.2) กระทรวงเกษตรแห่งสหรัฐอเมริกา (The U.S. Department of Agriculture : USDA) มีหน่วยงานรับผิดชอบที่สำคัญ คือ หน่วยบริการตรวจสอบและความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety and Inspection Services : FSIS) และหน่วยบริการตรวจสอบสุขภาพพืชและสัตว์ (Animal and Plant Health Inspection Services : APHIS)

1.3) กระทรวงความมั่นคงของประเทศ ((Department of Homeland Security : DHS) มีหน้าที่ในการปกป้องประชาชนจากภัยก่อการร้าย มีหน่วยงานที่สำคัญในการตรวจสอบและควบคุมความปลอดภัยอาหาร คือ สำนักศุลกากรและป้องกันพรมแดน (Bureau of Customs and Border Protection) ทำหน้าที่ร่วมกับหน่วยบริการตรวจสอบและความปลอดภัยของอาหาร หน่วยบริการตรวจสอบสุขภาพพืชและสัตว์ และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ในการตรวจสอบสินค้าเกษตรสินค้าเกษตรและอาหารนำเข้า เพื่อควบคุมการนำเข้าสินค้าที่เข้มงวดขึ้น

1.4) สำนักงานคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (Environmental Protection Agency : EPA) มีหน้าที่ปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรและอาหาร คือ การกำหนดปริมาณสารตกค้างในสินค้าเกษตร

1.5) กระทรวงการคลัง (Department of Treasury Service) มีหน่วยงานรับผิดชอบที่สำคัญ คือ สำนักแอลกอฮอล์ ยาสูบ และอาวุธปืน (Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms) มีหน้าที่กำกับดูแลด้านความปลอดภัยในการผลิตและกระจายสินค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

1.6) กระทรวงยุติธรรม (Department of Justice) มีหน้าที่ดำเนินคดีผู้ละเมิดกฎหมายด้านความปลอดภัยอาหาร

หน่วยงานทั้ง 6 หน่วยงานข้างต้นนั้นมี 2 หน่วยงานที่ดูแลด้านสินค้าเกษตรและอาหารที่สำคัญ คือ³⁴

³³ สถาบันอาหาร. (2547). รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษากฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร. (หน้า 8-7-8-8).

³⁴ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2550) เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. กรุงเทพฯ: .สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. หน้า 27.

1.1) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (Food and Drug Administration : FDA) เป็นหน่วยงานอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ใช้อำนาจตามกฎหมาย The Federal Food, Drug and Cosmetic Act ทำหน้าที่ดูแลสินค้าเกษตรและอาหารตั้งแต่การผลิต การขนส่ง การเก็บ และการซื้อขายอาหารทุกชนิด ยกเว้น เนื้อสัตว์ สัตว์ปีก ผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์และเนื้อสัตว์ปีก และไข่ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเป็นหน่วยงานที่คุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารโดยตรง จึงมีอำนาจกำหนดมาตรฐาน ตรวจสอบ และสอบสวนผู้กระทำผิดได้ หากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาตรวจพบว่าโรงงานกระทำผิดต่อกฎหมายถ้าไม่แก้ไขภายในเวลาที่กำหนด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาสามารถเรียกเก็บสินค้าจากตลาดได้ และดำเนินคดีกับโรงงานให้ศาลสั่งปิดกิจการ ยึดและทำลายสินค้า และอาจลงโทษจำคุกผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าด้วย

1.2) กระทรวงเกษตรแห่งสหรัฐอเมริกา (The U.S. Department of Agriculture : USDA) ดำเนินการตามกฎหมายที่สำคัญ คือ Agricultural Marketing Act ที่ให้อำนาจในการกำหนดเกรด (Grading) ระบบตรวจสอบ และระบบให้ใบรับรองคุณภาพสินค้าเกษตร การกำหนดเกรดของสินค้าเกษตรนั้นไม่มีการบังคับแต่เป็นความสมัครใจของผู้ประกอบการที่ขอรับการแบ่งเกรดสินค้าของตนว่าอยู่ในเกรดใด ซึ่งการแบ่งเกรดจะแตกต่างกันตามลักษณะของสินค้า การทำงานของกระทรวงเกษตรแห่งสหรัฐอเมริกามีลักษณะเป็นการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ผลิต เช่น การให้บริการในการบริหารจัดการฟาร์มอย่างมีคุณภาพ การให้กู้ยืมฉุกเฉิน โครงการอนุรักษ์ธรรมชาติ หรือการส่งเสริมการแข่งขันด้านการส่งออก กระทรวงเกษตรแห่งสหรัฐอเมริกามีการกำหนดมาตรฐานสารปนเปื้อนหรือส่วนประกอบต่าง ๆ ในการบรรจุผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ สัตว์ปีก หรือไข่ มีการตรวจสอบความปลอดภัยสินค้าในประเทศและการนำเข้าโดยต้องมีมาตรฐานเดียวกันกับของสหรัฐอเมริกา

2) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สหรัฐอเมริกามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรและอาหารจำนวนมากโดยแบ่งตามลักษณะของกฎหมายได้ 2 ประเภท คือ กฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยสินค้าเกษตรและอาหารโดยตรง เช่น กฎหมายว่าด้วยอาหาร ยา และเครื่องสำอาง (The Federal Food, Drug and Cosmetic Act), กฎหมายว่าด้วยการตรวจเนื้อสัตว์ (Meat Inspection Act), กฎหมายว่าด้วยการผลิตอาหารที่มีคุณภาพ (Food Quality Production Act) ซึ่งกฎหมายเหล่านี้จะมีบทบัญญัติในลักษณะเดียวกัน คือ ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่ายแจกจ่ายสินค้าอาหารที่อยู่ภายใต้กฎหมายนั้น ๆ หากมีลักษณะที่ไม่บริสุทธิ์ ถูกปลอมปน หรือมีลักษณะข้อมูลอันเป็นเท็จ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น The Administrative Procedure Act (APA), The Federal Advisory Committee Act (FACA) หรือ The Freedom of Information Act ซึ่งกฎหมาย APA เป็นกฎหมายที่กำหนด

ขั้นตอนของการออกคำสั่งของเจ้าหน้าที่ เช่น การอนุญาต การออกคำสั่งแก้ไข หรือเพิกถอนใบอนุญาต สำหรับกฎหมาย FACA จะจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติระหว่างเจ้าหน้าที่ให้เกิดความสมดุลและความไม่ให้เกิดการขัดแย้งทางผลประโยชน์ (conflict of interest) ระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ประกอบการหรือระหว่างผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานกับผู้ขอให้ตรวจสอบ³⁵ สำหรับกฎหมายที่สำคัญซึ่งเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร คือ กฎหมายว่าด้วยอาหาร ยา และเครื่องสำอาง หรือ Federal Food, Drug, and Cosmetic Act 1938 : FFDCA ซึ่งต่อมามีการแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยอาหารโดยกฎหมายความปลอดภัยอาหารหรือ Food Safety Modernization Act 2010 : FSMA หรือ Food Safety Bill โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้³⁶

บรรพที่ 1 พัฒนาศักยภาพในการป้องกันปัญหาเรื่องความปลอดภัยของอาหาร

1) มาตรา 101 เพิ่มอำนาจให้แก่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาในการตรวจบันทึก (records) ที่เกี่ยวข้องกับอาหารที่รวมถึง การยอมให้มีการตรวจบันทึกอาหารที่ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีเหตุผลสมควรที่จะเชื่อว่ามีความโน้มที่จะก่อให้เกิดผลกระทบในลักษณะที่คล้ายคลึงกับอาหารที่ถูกปนเปื้อนสกปรก และบังคับให้แต่ละบุคคล (รวมถึงไร่นาและร้านอาหาร) ผู้ซึ่งทำการผลิต จัดการ บรรจุ จัดส่ง รับ เก็บครอบครองไว้ หรือนำเข้าสินค้าอาหารต้องยินยอมให้ตรวจบันทึกต่างๆ ถ้าสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เชื่อว่ามีความเป็นไปได้ที่มีเหตุผลที่สมควรว่าการใช้หรือการเข้าถึงอาหารเหล่านั้นจะก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพและอาจจะถึงชีวิตได้ในภายหลัง

2) มาตรา 102 ให้อำนาจสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาในการระงับการจดทะเบียนโรงงานผลิตอาหาร (food facility registration) ถ้าอาหารที่ถูกผลิต ถูกจัดการ ถูกทำบรรจุภัณฑ์ หรือถูกเก็บไว้ โดยโรงงาน มีเหตุผลที่เชื่อได้ว่า มีความเป็นไปได้สูงที่จะก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อสุขภาพหรือต่อชีวิตของมนุษย์หรือสัตว์

3) มาตรา 103 บังคับให้เจ้าของผู้ดำเนินการ หรือ ตัวแทนที่รับผิดชอบโรงงานผลิตสินค้าอาหารต้องดำเนินการ ดังนี้

- 3.1) ประเมินความเสี่ยงที่อาจจะส่งผลกระทบต่ออาหาร
- 3.2) ระบุและกำหนดการควบคุมที่เป็นการป้องกัน
- 3.3) สอดส่องควบคุมปฏิบัติการของการควบคุมเหล่านี้ และ

³⁵ เรื่องเดียวกัน. หน้า 26-27.

³⁶ สถาบันอาหาร. *กฎหมายการปรับปรุงความปลอดภัยด้านอาหารให้ทันสมัยของสหรัฐอเมริกา (Food Safety Modernization Act : FAMA)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://fic.nfi.or.th/foodsafety> [2558, 12 มีนาคม]

3.4) เก็บรักษำบันทึกของการสอดส่องควบคุมเหล่านี้ไว้

โรงงานผลิตที่ถูกกำหนดให้ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานอาหารที่เฉพาะเจาะจงลงไป จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ระบุในมาตรฐานนี้ โดยกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ออกประกาศกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นการกำหนดมาตรฐานระดับต่ำสุดที่เป็นไปตามหลักการทางวิทยาศาสตร์สำหรับจัดการวิเคราะห์ความเสี่ยง การจดบันทึกความเสี่ยง การกำหนดการควบคุม ที่เป็นการป้องกัน และการทำบันทึกการกำหนดดังกล่าว ห้ามการดำเนินงานของโรงงานผลิตที่ทำการผลิต จัดการ บรรจุภัณฑ์ หรือเก็บสินค้าอาหารสำหรับขายในสหรัฐอเมริกา ถ้าเจ้าของโรงงาน ผู้ดำเนินการ หรือตัวแทนที่มีหน้าที่รับผิดชอบโรงงานนั้นๆ ไม่กระทำตามกฎระเบียบที่ระบุไว้ใน มาตรฐานนี้

4) มาตรา 104 กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาทำการทบทวนและ ประเมินข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและข้อมูลอื่นๆ ที่สัมพันธ์กับเรื่องนี้เพื่อตัดสินใจการปนเปื้อนสกปรกที่ สำคัญที่เกิดขึ้นในอาหาร และจัดทำเอกสารที่เป็นแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการปนเปื้อนที่เฉพาะจง และตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักการทางวิทยาศาสตร์ และกฎระเบียบต่าง ๆ

5) มาตรา 105 จัดทำบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการผลิตที่ปลอดภัย รวมถึงกำหนดให้ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ดำเนินการ ดังนี้

5.1) จัดทำมาตรฐานที่อยู่บนพื้นฐานของหลักการทางวิทยาศาสตร์สำหรับการ ผลิตที่ปลอดภัยและการเก็บเกี่ยวพืชผักผลไม้ที่เป็นสินค้าเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงที่เป็นอันตราย ร้ายแรงต่อสุขภาพหรือชีวิต ให้อยู่ในระดับที่ต่ำที่สุด และ

5.2) จัดพิมพ์การปฏิบัติที่ดีด้านการเกษตรและแนวทางสำหรับการผลิตและการ เก็บเกี่ยวที่ปลอดภัยสำหรับผลิตผลทางการเกษตรที่เป็นผลิตผลสดแต่ละชนิด

6) มาตรา 106 กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาประกาศกฎระเบียบ ต่างๆ ที่จะเป็นการป้องกันการปนเปื้อนในอาหารที่เป็นความตั้งใจกระทำให้เกิดขึ้น

7) มาตรา 111 กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาประกาศกฎระเบียบ ต่างๆ ในเรื่องการปฏิบัติด้านการขนส่งที่ถูกสุขลักษณะสำหรับการขนส่งสินค้าอาหาร

บรรพที่ 2 การปรับปรุงความสามารถในการตรวจสอบและตอบสนองต่อปัญหา เกี่ยวกับความปลอดภัยของอาหาร

มาตรา 201 กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาดำเนินการ ดังนี้

1) จัดสรรทรัพยากรเพื่อใช้ในการตรวจสอบ โรงงานและสินค้าอาหารที่มีการนำเข้าสู่ สหรัฐอเมริกา โดยพิจารณาจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงของสินค้าอาหารนั้น ๆ

2) เพิ่มความถี่ในการตรวจสอบโรงงานผลิตอาหารทั้งหมดทุกโรงงาน และ

3) รายงานต่อรัฐสภาตามที่เหมาะสมเป็นประจำทุกปีในเรื่องการตรวจสอบโรงงานผลิตอาหารและอาหารนำเข้า

3.2.2 ประเทศแคนาดา

ประเทศแคนาดาเป็นประเทศหนึ่งที่มีระบบบริหารจัดการสินค้าเกษตรและอาหารที่ชัดเจนทั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลความปลอดภัยอาหาร และกฎหมายที่เป็นเครื่องมือในการควบคุมความปลอดภัยอาหาร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) หน่วยงานที่กำกับดูแล

ประเทศแคนาดา มีโครงสร้างการกำกับดูแลความปลอดภัยอาหารที่ชัดเจนของ 2 หน่วยงานคือ กระทรวงสาธารณสุข (Health Canada) และหน่วยตรวจสอบอาหารของแคนาดา (The Canadian Food Inspection Agency : CFIA) ดังนี้

กระทรวงสาธารณสุข (Health Canada) เป็นหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการกำหนดกำหนดนโยบายด้านสุขภาพ ให้คำปรึกษาสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันโรค³⁷ ทำหน้าที่ในการออกกฎระเบียบด้านมาตรฐานและความปลอดภัยอาหารทุกชนิด เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบพิสูจน์ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับอุปทานอาหาร ประเมินความรุนแรงและความเป็นไปได้ของอันตราย และพัฒนากลยุทธ์ในระดับประเทศด้านการบริหารความเสี่ยง โดยดำเนินการภายใต้กฎหมายความปลอดภัยอาหาร (Food And Drug Act) กฎหมายดังกล่าวครอบคลุมอาหารทุกประเภท รวมทั้งยา เครื่องสำอาง และอุปกรณ์ทางการแพทย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นใจ ความปลอดภัยของสินค้าแก่ผู้บริโภค กำหนดความต้องการขั้นต่ำเกี่ยวกับสุขภาพและความปลอดภัย การแสดงฉลาก มาตรฐานสินค้า ส่วนประกอบ ความบริสุทธิ์ คุณภาพของอาหาร โดยออกกฎระเบียบภายใต้กฎหมายความปลอดภัยอาหารแยกเป็นรายสินค้า

หน่วยตรวจสอบอาหารของแคนาดา (The Canadian Food Inspection Agency : CFIA) เป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและเกษตร-อาหารแคนาดา (Agriculture and Agri-Food Canada : AAFC) เป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญในการควบคุมเกี่ยวกับระบบความปลอดภัยอาหาร เพื่อลดความเสี่ยงจากการรุกรานของโรคพืชและศัตรูพืชโดยร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมและผู้บริโภคเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ³⁸ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2540 มีหน้าที่กำกับดูแลและกักกันพืชและสัตว์ ตรวจสอบติดตามด้านความปลอดภัยอาหารและควบคุม

³⁷ Health Canada. (2015) *About Health Canada* (Online). Available: <http://www.hc-sc.gc.ca/ahc-asc/activit/index-eng.php> [2015, 2 July]

³⁸ Canadian Food Inspection Agency. (2015) *About the Canadian Food Inspection Agency* (Online). Available: <http://www.inspection.gc.ca/about-the-cfia/eng/1299008020759/1299008778654> [2015, 2 July]

คุณภาพมาตรฐานที่ประกาศใช้โดยกระทรวงสาธารณสุข ผลักดันให้เกิดการบังคับใช้และตรวจสอบผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามมาตรฐาน หน่วยตรวจสอบอาหารของแคนาดา มีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญ คือ เป็นหน่วยงานให้บริการเพียงจุดเดียวของผู้บริโภคและผู้ผลิตอาหารในการติดต่อขอให้มีการตรวจสอบสินค้าตามข้อกำหนด ช่วยลดปัญหาการทำงานทับซ้อนภายในระบบ เพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบอาหารของรัฐบาล ส่งเสริมให้เกิดแหล่งอุปทานอาหารที่ปลอดภัย โดยใช้โปรแกรมการตรวจสอบที่มีพื้นฐานจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเพิ่มความสามารถในการเข้าสู่ตลาดระหว่างประเทศของผู้ผลิตและแปรรูปอาหารของแคนาดา³⁹

2) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง⁴⁰

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยอาหารที่สำคัญของประเทศแคนาดา คือ กฎหมายอาหารและยา (Food and Drug Act) และกฎหมายผลิตภัณฑ์การเกษตร (Canada Agricultural Products Act) โดยกฎหมายทั้งสองฉบับเป็นกฎหมายที่สำคัญในการใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและควบคุมความปลอดภัยของสินค้าเกษตรและอาหาร ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

2.1) กฎหมายอาหารและยา (Food and Drug Act) เป็นกฎหมายหลักด้านความปลอดภัยอาหาร ครอบคลุมอาหารทุกประเภทรวมทั้งยา เครื่องสำอาง และเครื่องมือแพทย์ที่จำหน่ายภายในประเทศแคนาดาที่ผลิตในประเทศหรือนำเข้า มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความมั่นใจในความปลอดภัยของสินค้าแก่ผู้บริโภค กำหนดความต้องการขั้นต่ำเกี่ยวกับสุขภาพและความปลอดภัย ป้องกันการหลอกลวงการขายอาหาร โดยมีการกำหนดกฎระเบียบภายใต้กฎหมายดังกล่าว ประกอบด้วย การแสดงฉลาก มาตรฐานสินค้า ส่วนประกอบ ความบริสุทธิ์ คุณภาพหรือคุณสมบัติอื่นของอาหาร โดยแยกเป็นรายสินค้า

2.2) กฎหมายผลิตภัณฑ์การเกษตร (Canada Agricultural Products Act) เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสร้างมาตรฐาน การจัดลำดับชั้นของสินค้าเกษตร รวมทั้งการออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการนำเข้า การส่งออกและการค้าภายในประเทศ กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ออกกฎระเบียบโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายผลิตภัณฑ์การเกษตร⁴¹ เช่น การจัดชั้น การติดฉลาก⁴² และการบรรจุ⁴³ การออกใบอนุญาตให้ค้าสินค้าเกษตร การตรวจสอบ การขึ้นทะเบียนองค์กร การ

³⁹ สถาบันอาหาร. อังแล้วเชิงอรรถที่ 33. หน้า 12-7-12-17.

⁴⁰ สถาบันอาหาร. อังแล้วเชิงอรรถที่ 33. หน้า 12-20.

⁴¹ Canada Agricultural Products Act. Article 32

⁴² Canada Agricultural Products Act. Article 32 (a)

⁴³ Canada Agricultural Products Act. Article 32 (f)

ก่อตั้ง การดูแล และการดำเนินงานขององค์กรที่ก่อตั้ง⁴⁴ การจัดเก็บค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายผลิตภัณฑ์การเกษตร⁴⁵ เป็นต้น

กฎหมายผลิตภัณฑ์การเกษตรกำหนดข้อห้ามทางกฎหมายไว้โดยห้ามบุคคลใดจำหน่ายสินค้าเกษตรโดยการนำเข้า ส่งออก หรือการค้าระหว่างภูมิภาค ครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าเกษตรโดยการนำเข้า ส่งออก หรือ การค้าระหว่างภูมิภาค และครอบครองสินค้าเกษตรที่ได้ถูกจำหน่ายโดยการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือกฎระเบียบอื่น ๆ เว้นแต่กระทำตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายผลิตภัณฑ์การเกษตรหรือกฎระเบียบอื่น ๆ⁴⁶ และในการดำเนินคดีสำหรับการฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าว หากพบว่าบุคคลใดได้ครอบครองสินค้าเกษตรในปริมาณที่มากกว่าการบริโภคที่จำเป็นโดยทั่วไปของบุคคลหนึ่ง ในกรณีที่ไม่มีพยานหลักฐานพิสูจน์ให้เห็นเป็นอย่างอื่น ถือว่าเป็นการครอบครองสินค้าเกษตรเพื่อจำหน่าย⁴⁷

นอกจากนี้ประธานสภาอาจออกกฎ ข้อบังคับอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายผลิตภัณฑ์การเกษตร และเพื่อกำหนดเรื่องต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายผลิตภัณฑ์การเกษตร ดังนี้

(ก) กำหนดคำอธิบายสัญลักษณ์และระดับคุณภาพของสินค้าเกษตร และสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคำอธิบายสัญลักษณ์ ชั้นคุณภาพ และฉลากต่างๆของสินค้าเกษตร⁴⁸

⁴⁴ Canada Agricultural Products Act. Article 32 (b)

⁴⁵ Canada Agricultural Products Act. Article 32 (p)

⁴⁶ Canada Agricultural Products Act.

“Section 17 No person shall, except in accordance with this Act or the regulations,

(a) market an agricultural product in import, export or interprovincial trade;

(b) possess an agricultural product for the purpose of marketing it in import, export or interprovincial trade; or

(c) possess an agricultural product that has been marketed in contravention of this Act or the regulations.”

⁴⁷ Canada Agricultural Products Act.

“Section 18. In any proceedings for a contravention of section 16 or 17, a person found in possession of an agricultural product in a quantity greater than is ordinarily necessary for a person’s own consumption shall be deemed, in the absence of evidence to the contrary, to have been in possession of the product for the purpose of marketing it.”

⁴⁸ Canada Agricultural Products Act.

“Section 32. The Governor in Council may make regulations for carrying out the purposes and provisions of this Act and prescribing anything that is to be prescribed under this Act and, without limiting the generality of the foregoing, may make regulations

(a) prescribing agricultural product legends and grade names and generally respecting agricultural product legends, grade names and other labels;”

(ข) ในการออกใบอนุญาต การจดทะเบียน หรือการรับรองคุณภาพสำหรับกิจกรรมหรือการปฏิบัติการใดๆเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ และรวมถึงกฎระเบียบอื่นๆ ประธานสภามีอำนาจดังนี้

(1) กำหนดให้เก็บบันทึกต่างๆที่เกี่ยวกับกิจกรรมหรือการปฏิบัติการที่ได้รับใบอนุญาต จดทะเบียน หรือการรับรองคุณภาพ

(2) วางระเบียบการจดทะเบียนสถานประกอบการ และการออกใบอนุญาตการเป็นผู้แทนจำหน่ายและผู้ประกอบการของสถานประกอบการ

(3) วางระเบียบการต่ออายุ การยกเลิก และการพักใช้ชั่วคราว ซึ่งทะเบียนของสถานประกอบการ และใบอนุญาตของผู้แทนจำหน่ายและผู้ประกอบการของสถานประกอบการ

(4) ให้การรับรองคุณภาพการปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ การวิเคราะห์ หรือการจัดระดับ

(5) กำหนดให้ผู้แทนจำหน่ายหรือผู้ประกอบการวางเงินประกันหรือการค้ำประกันหรือหลักทรัพย์ อันเป็นที่พอใจแก่รัฐมนตรีเพื่อเป็นหลักประกันว่าตนจะปฏิบัติตามข้อตกลงและเงื่อนไขของใบอนุญาตหรือทะเบียนที่ได้ออกให้ และให้ริบเงินประกันหรือหลักประกันหรือหลักทรัพย์นั้นเมื่อไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงและเงื่อนไขดังกล่าว⁴⁹

⁴⁹ Canada Agricultural Products Act.

“Section 32.

(b) for the licensing, registration or accreditation of any activity or operation to which this Act applies, including regulations

(i) prescribing the records to be kept in respect of any licensed, registered or accredited activity or operation,

(ii) governing the registration of establishments and the licensing of dealers and operators of establishments,

(iii) governing the renewal, cancellation and suspension of the registration of establishments and the licences of dealers and operators of establishments,

(iv) providing for the accreditation of operations involving inspection, analysis or grading, and

(v) requiring dealers or operators of establishments to post bonds or to provide suretyships, or to provide other security satisfactory to the Minister, as a guarantee that they will comply with the terms and conditions of any licence or registration issued to them and providing for the forfeiture of the bonds, suretyships or other security if they fail to comply with those terms and conditions;”

(ค) วางระเบียบการออกแบบ การก่อสร้าง สุขลักษณะ สุขอนามัยและการบำรุงรักษาสถานประกอบการที่จดทะเบียน รวมทั้งเครื่องมืออุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆที่อยู่ในสถานประกอบการ และวางระเบียบ

(1) การดำเนินการของสถานประกอบการที่จดทะเบียน และการระงับการดำเนินการต่างๆของสถานประกอบการ และ

(2) ขั้นตอนกระบวนการต่างๆที่ต้องปฏิบัติตามและมาตรฐานต่างๆที่ต้องรักษาไว้ในสถานประกอบการที่จดทะเบียนเพื่อการเตรียมสินค้าเกษตร⁵⁰

(ฅ) การตรวจสอบสถานประกอบการ และการตรวจสอบ การวิเคราะห์ การทดสอบ การจัดระดับ และการสุ่มตัวอย่างสินค้าเกษตร⁵¹

(ง) วางระเบียบการศึกษาวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับยากำจัดศัตรูพืชและสัตว์ตกค้าง และสารอันตรายหรือที่อาจเป็นอันตราย ซึ่งถูกพบบน ใน หรือใกล้กับสินค้าเกษตร⁵²

(จ) กำหนดระดับและมาตรฐานต่าง ๆ สำหรับสินค้าเกษตร รวมทั้งมาตรฐานการส่งเสริมสุขภาพ และมาตรฐานสำหรับตู้บรรจุสินค้า⁵³

⁵⁰ Canada Agricultural Products Act.

“Section 32.

(c) governing the design, construction, hygiene, sanitation and maintenance of registered establishments and of the equipment and facilities in them and governing

(i) the operation of registered establishments and the suspension of their operations, and

(ii) the procedures to be followed and the standards to be maintained in registered establishments for the preparation of agricultural products;”

⁵¹ Canada Agricultural Products Act.

“Section 32.

(d) providing for the inspection of establishments and the inspection, analysis, testing, grading and sampling of agricultural products;”

⁵² Canada Agricultural Products Act.

“Section 32.

(e) governing analyses related to pesticide residues and any other dangerous or potentially dangerous substance that is found on, in or near agricultural products;”

⁵³ Canada Agricultural Products Act.

“Section 32.

(f) establishing grades and standards, including standards of wholesomeness, for agricultural products and establishing standards for containers;”

(ฉ) ควบคุมและห้ามการจัดเตรียมสินค้าเกษตร⁵⁴

(ซ) วางมาตรการต่างๆเกี่ยวกับสินค้าเกษตร รวมทั้งการฆ่าสัตว์และการทำลายหรือสิ่งอื่น ๆ ที่

(1) เป็นหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือ

(2) ไม่เป็นไปตามหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าไม่เป็นไปตามข้อกำหนดต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้และกฎระเบียบอื่น ๆ

และห้ามการฆ่าสัตว์หรือทำลายที่ไม่เป็นไปตามมาตรการต่าง ๆ ดังกล่าว⁵⁵

(ช) วางระบบการสืบหาแหล่งกำเนิดหรือจุดหมายปลายทางของสินค้าเกษตร⁵⁶

(ฉ) วางข้อกำหนดต่างๆเกี่ยวกับการยึดและการกักกันสิ่งของต่าง ๆ ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ และข้อกำหนดเกี่ยวกับการเก็บรักษาและการกำจัดสิ่งของที่ยึด ที่กักกันไว้ หรือที่ริบมาภายใต้พระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งการควบคุมการตรวจสอบสถานที่และการหยุดยานพาหนะ⁵⁷

⁵⁴ Canada Agricultural Products Act.

“Section 32.

(g) regulating or prohibiting the preparation of any agricultural product;”

⁵⁵ Canada Agricultural Products Act.

“Section 32.

(h) providing for measures, including slaughter and destruction, to be taken respecting agricultural products or other things that

(i) are, or are suspected on reasonable grounds of being, injurious to health, or

(ii) do not meet, or are suspected on reasonable grounds of not meeting, the requirements of this Act and the regulations and prohibiting any slaughter or destruction that is not in accordance with those measures;”

⁵⁶ Canada Agricultural Products Act.

“Section 32.

(i) providing for systems to ascertain the places of origin or destination of agricultural products;”

⁵⁷ Canada Agricultural Products Act.

“Section 32.

(j) establishing requirements governing the seizure and detention of things under this Act, providing for the safe-keeping and disposal of things seized, detained or forfeited under this Act and regulating the inspection of places and the stopping of vehicles;”

(ญ) ควบคุมหรือห้ามการจำหน่ายสินค้าเกษตรโดยการนำเข้า ส่งออกหรือการค้าระหว่างภูมิภาค เว้นแต่ผลไม้สด ผลไม้แปรรูป ผักสด และผักแปรรูป และวางข้อกำหนดและเงื่อนไขเกี่ยวกับการจำหน่าย⁵⁸

(ฎ) ควบคุมหรือห้ามการจำหน่ายผลไม้สด ผลไม้แปรรูป ผักสด และผักแปรรูปโดยการนำเข้า ส่งออกหรือการค้าระหว่างภูมิภาค รวมทั้ง

(1) วางข้อกำหนดและเงื่อนไขเกี่ยวกับการจำหน่าย

(2) กำหนดค่านิยามสำหรับผลไม้สด ผลไม้แปรรูป ผักสด และผักแปรรูป

(3) กำกับการขายฝากผลไม้สดและผักสด

(4) อนุญาตให้รัฐมนตรีหรือผู้แทนรัฐมนตรีให้การยกเว้นข้อกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎระเบียบอื่น ๆ ว่าด้วยการจำหน่ายผลไม้สด ผลไม้แปรรูป ผักสด หรือผักแปรรูปโดยการนำเข้า หรือการค้าระหว่างภูมิภาคได้ในกรณีที่รัฐมนตรีหรือผู้แทนรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อบรรเทาสภาวะขาดแคลนผักหรือผลไม้หรือเทียบเท่าในประเทศแคนาดา และ

(5) อนุญาตให้รัฐมนตรีหรือผู้แทนรัฐมนตรีให้การยกเว้นข้อกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎระเบียบอื่น ๆ ว่าด้วยการจำหน่ายผลไม้สด ผลไม้แปรรูป ผักสด หรือผักแปรรูปโดยการส่งออก⁵⁹

⁵⁸ Canada Agricultural Products Act.

“Section 32.

(k) regulating or prohibiting the marketing of any agricultural product, other than a fresh or processed fruit or vegetable, in import, export or interprovincial trade and establishing terms and conditions governing that marketing;”

⁵⁹ Canada Agricultural Products Act.

“Section 32.

(l) regulating or prohibiting the marketing of any fresh or processed fruit or vegetable in import, export or interprovincial trade, including regulations

(i) establishing the terms and conditions governing that marketing,

(ii) defining fresh or processed fruits or vegetables,

(iii) controlling the consignment selling of fresh fruits and vegetables,

(iv) permitting the Minister or a delegate of the Minister to exempt the marketing of any fresh or processed fruit or vegetable in import or interprovincial trade from any of the requirements of this Act or the regulations where the Minister or delegate considers that it is necessary to do so in order to alleviate a shortage in Canada of the fruit or vegetable or an equivalent fruit or vegetable, and

(ฎ) กำหนดสินค้าเกษตรตามวัตถุประสงค์ของมาตรา 9 ถึงมาตรา 12⁶⁰

(จ) ให้ข้อยกเว้นแก่บุคคล สถานประกอบการ สินค้าเกษตร กลุ่มของสินค้าเกษตร ผู้บรรจุน้ำ หรือสิ่งต่าง ๆ จากคำขอหรือบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือกฎระเบียบอื่น ๆ⁶¹

(ฉ) ให้เก็บรวบรวมข้อมูลและสถิติทางการตลาด พิมพ์เผยแพร่การศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าเกษตร และการสำรวจตรวจสอบเรื่องต่างๆที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎระเบียบอื่น ๆ และ⁶²

(ช) กำหนดค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการบริหารจัดการพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎระเบียบอื่น ๆ และดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นจากการค้างชำระค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่าย⁶³

3.2.3 ประเทศนิวซีแลนด์

ประเทศนิวซีแลนด์เป็นประเทศที่มีระบบตรวจสอบความปลอดภัยของสินค้าเกษตร และอาหารที่ดีที่สุดประเทศหนึ่งของโลกเนื่องจากมีกลไกในการควบคุมความปลอดภัยของสินค้า เกษตรและอาหารที่เข้มงวดทั้งในเรื่องการจำหน่ายภายในประเทศ การนำเข้า และการส่งออกที่ใช้ มาตรการควบคุมภายใต้กฎหมายอาหารที่ครอบคลุมทุกขั้นตอนตั้งแต่การผลิตจนถึงบริโภค โดยมี สาระสำคัญ ดังนี้

(v) permitting the Minister or a delegate of the Minister to exempt the marketing of any fresh or processed fruit or vegetable in export trade from any of the requirements of this Act or the regulations;”

⁶⁰ Canada Agricultural Products Act.

“Section 32.

(m) prescribing agricultural products for the purposes of sections 9 to 12;”

⁶¹ Canada Agricultural Products Act.

“Section 32.

(n) for exempting any person, establishment, agricultural product, class of agricultural products, container or other thing from the application of any or all of the provisions of this Act or the regulations;”

⁶² Canada Agricultural Products Act.

“Section 32.

(o) providing for the collection of market information and statistics, the publication of studies dealing with the marketing of agricultural products and the conduct of surveys on any matter related to this Act or the regulations; and”

⁶³ Canada Agricultural Products Act.

“Section 32.

(p) prescribing any fees or charges required for the administration of this Act or the regulations and the interest that shall accrue on unpaid fees or charges.”

1) หน่วยงานที่กำกับดูแล

ประเทศนิวซีแลนด์มีหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลความปลอดภัยสินค้าเกษตรและอาหารจำนวน 2 หน่วยงาน คือ กระทรวงเกษตรและป่าไม้ (Ministry of Agriculture and Forestry : MAF) และสำนักงานอาหารปลอดภัยแห่งนิวซีแลนด์ (New Zealand Food Safety Authority: NZFSA) โดยทั้งสองหน่วยงานมีหน้าที่และบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลความปลอดภัยสินค้าเกษตรและอาหาร ดังนี้

1.1) กระทรวงเกษตรและป่าไม้ (Ministry of Agriculture and Forestry : MAF)

กระทรวงเกษตรและป่าไม้เป็นหน่วยงานที่ดูแลภาพรวมในการกำหนดทิศทางการผลิต การจำหน่ายสินค้าเกษตรและอาหาร ทำหน้าที่จัดหาข้อมูล วิเคราะห์ ให้คำแนะนำแก่รัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินการ หรือผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและอาหาร ทั้งในเรื่องนโยบายด้านการต่างประเทศ การปฏิบัติงาน การวิทยาศาสตร์ การรับรองและการประเมินมาตรฐาน การวิเคราะห์กรณีฉุกเฉิน ทั้งนี้กระทรวงเกษตรและป่าไม้ได้วางกลยุทธ์ระยะยาวในการพัฒนาความปลอดภัยด้านสินค้าเกษตรและอาหารไว้โดยการสร้างบรรยากาศทางธุรกิจเพื่อให้ภาคเกษตรกรรมและป่าไม้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การมีฐานทรัพยากรที่ยั่งยืน การสร้างความมั่นใจด้านสุขอนามัยพืชและสุขอนามัยสัตว์เพื่อให้ผู้บริโภคมั่นใจว่าสินค้าที่ผลิตขึ้นนั้นอยู่ภายใต้มาตรฐานที่ดี การสร้างความมั่นคงทางชีวภาพและการสร้างความน่าเชื่อถือ

1.2) สำนักงานอาหารปลอดภัยแห่งนิวซีแลนด์ (New Zealand Food Safety Authority: NZFSA)

นอกจากกระทรวงเกษตรและป่าไม้ที่เป็นหน่วยงานที่ควบคุมดูแลการผลิต การจำหน่ายสินค้าเกษตรและอาหารแล้ว ประเทศนิวซีแลนด์ยังมีสำนักงานอาหารปลอดภัยแห่งนิวซีแลนด์ (New Zealand Food Safety Authority: NZFSA) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาหารและผลิตภัณฑ์ตลอดการผลิตทุกขั้นตอนรวมถึงการผลิตผลิตภัณฑ์อื่นที่เกี่ยวข้องกับอาหาร สำนักงานอาหารปลอดภัยแห่งนิวซีแลนด์บริหารงานภายใต้กฎหมายหลายฉบับ ได้แก่ Agricultural Compounds and Veterinary Medicines Act 1997, Animal Products Act 1999, Dairy Industry Act 1952, Meat Act 1981 มีหน้าที่จัดทำระเบียบเพื่อให้การควบคุมอาหารมีความสอดคล้องตลอดการผลิตอาหารทุกขั้นตอน สำนักงานอาหารปลอดภัยแห่งนิวซีแลนด์เป็นหน่วยงานกึ่งอิสระ (Semi-Autonomous Body : SAB) รวมอยู่กับกระทรวงเกษตรและป่าไม้ มีรัฐมนตรีด้านความปลอดภัยอาหารรับผิดชอบโดยตรงจึงสามารถประสานงานด้านความปลอดภัยอาหารได้อย่างคล่องตัวทั้งในระดับนโยบายและหน่วยงานผู้ปฏิบัติ

2) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ประเทศนิวซีแลนด์มีกฎหมายที่เกี่ยวกับอาหารที่สำคัญคือ Food Act 1981 โดยอาหารอาหารทุกประเภทที่ผลิต นำเข้า จำหน่ายภายในประเทศต้องปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งครอบคลุมถึงการผลิต การจำหน่าย การติดฉลาก โดยมีการกำหนดระเบียบที่สำคัญ ได้แก่ New Zealand (Prescribed Foods) Standards 2002 ที่กำหนดให้สินค้าที่อยู่ในรายการ (Prescribed Foods) ต้องอยู่ในข่ายตรวจสอบรับรองและขออนุญาต New Zealand (Maximum Residue Limit of Agriculture Compounds) Food Standards 2002 โดยกำหนดให้อาหารนำเข้าและการผลิตเพื่อขายภายในประเทศต้องปฏิบัติตามปริมาณสูงสุด (Maximum Residue Limits: MRLs) ที่อนุญาตให้มีได้ของยาฆ่าแมลง และยาสัตว์ หรือรวมถึงสารฆ่าแมลงที่ไม่ได้ระบุรายชื่อเฉพาะ Emergency Food standard ที่กำหนดให้สามารถออกคำสั่งหรือการแก้ไขมาตรฐานอาหารที่มีอยู่โดยพิจารณาจากความจำเป็น เพื่อบรรเทาหรือลดความเสี่ยงต่อชีวิต หรือปัญหาร้ายแรงที่จะมีผลต่อมนุษย์ และกรณีเฉพาะในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น

นอกจากนี้สินค้าเกษตรและอาหารของประเทศนิวซีแลนด์นั้นจะได้รับการตรวจโดยต้องผ่านหลักเกณฑ์และข้อกำหนดด้านความปลอดภัยอาหาร (Food Safety Requirements) ภายใต้กฎหมายอาหารได้ให้อำนาจในการกำหนดเงื่อนไขขั้นต่ำของอาหารโดยสินค้าที่จัดอยู่ในรายการที่ประกาศไว้จะต้องมีใบรับรองสุขภาพ (Health Permit) ซึ่งเจ้าของสินค้าต้องยื่นต่อคณะกรรมการสุขภาพกลาง หากสินค้าได้รับใบรับรองและมีมาตรฐานอื่นตรงตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานรวมแล้วจะได้รับอนุญาตให้จำหน่ายในประเทศนิวซีแลนด์ ข้อกำหนดด้านความมั่นคงทางชีวภาพ (Bio-security Requirement) ที่กำหนดให้สินค้าเกษตรและอาหารต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์สุขอนามัยพืชและสัตว์ โดยใช้มาตรการวิเคราะห์ความเสี่ยงเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ หากสินค้าที่ผลิตนั้นผ่านกระบวนการผลิตที่ดีก็จะได้รับการพิจารณาให้ผ่านเกณฑ์ด้านความมั่นคงทางชีวภาพ หากสินค้าไม่ผ่านกระบวนการผลิตจะต้องถูกตรวจสอบอย่างเข้มงวด⁶⁴

3.2.4 เครือรัฐออสเตรเลีย

เครือรัฐออสเตรเลียเป็นประเทศที่มีระบบตรวจสอบความปลอดภัยของสินค้าเกษตรและอาหารที่ดีที่สุดประเทศหนึ่งของโลกเช่นเดียวกับประเทศนิวซีแลนด์เนื่องจากมีการทำความตกลงร่วมกันในการบูรณาการงานด้านควบคุมความปลอดภัยของสินค้าเกษตรและอาหาร ที่ครอบคลุมทุกขั้นตอนตั้งแต่การผลิตจนถึงบริโภค โดยสำนักงานกักกันและตรวจสอบแห่งออสเตรเลีย (Australian Quarantine and Inspection Service : AQIS) จะทำหน้าที่ในการดำเนินการตามกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

⁶⁴ สถาบันอาหาร. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 33. หน้า 14-8-14-20.

1) หน่วยงานที่กำกับดูแล

เครือรัฐออสเตรเลีย มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารของออสเตรเลียส่วนใหญ่อ้างอิงมาจากมาตรฐานที่กำหนดโดยสำนักงานมาตรฐานอาหารออสเตรเลียนิวซีแลนด์ (Food Standard Australia New Zealand: FSANZ) เป็นผู้กำหนดมาตรฐานอาหารร่วมเป็นหน่วยงานที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างออสเตรเลียและนิวซีแลนด์เพื่อกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารให้ไปในแนวทางเดียวกันภายใต้ข้อตกลงเรื่องการควบคุม และจัดทำมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารร่วมกัน (Food standards Australia New Zealand Act 1991) โดยมาตรฐานร่วมที่กำหนดนั้นมีผลเป็นมาตรฐานบังคับสำหรับอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร สำนักงานมาตรฐานอาหารออสเตรเลียนิวซีแลนด์มีหน้าที่พัฒนาและเสนอมาตรฐานอาหารตามแนวทางของสภารัฐมนตรี (The ministerial Council) เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ทบทวนมาตรฐานตามความร้องขอของสภารัฐมนตรี พร้อมรายงานผลต่อสภารัฐมนตรี คณะกรรมการ และเลขาธิการด้านระเบียบอาหาร (The Food Regulation secretariat) ในการประกาศมาตรฐานอาหาร (Gazetted Standard) เป็นอำนาจของสภารัฐมนตรีออสเตรเลียนิวซีแลนด์ (Australia New Zealand Food Regulation Ministerial Council: ANZFRMC) โดยมีสำนักงานมาตรฐานอาหารออสเตรเลียนิวซีแลนด์เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการกำหนดมาตรฐาน ในการดำเนินการทุกขั้นตอนจะต้องรับฟังความคิดเห็นจากสาธารณะพร้อมจัดทำรายงานการประเมินแต่ละขั้นตอนด้วย เมื่อมาตรฐานตามที่กำหนดขึ้นได้รับการยอมรับแล้วสำนักงานมาตรฐานอาหารออสเตรเลียนิวซีแลนด์จะเสนอต่อสภารัฐมนตรีออสเตรเลียนิวซีแลนด์เพื่อประกาศใช้ต่อไป

2) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหารสู่เครือรัฐออสเตรเลียต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่สำคัญ ได้แก่ กฎหมาย Quarantine Act 1908 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้สำหรับการควบคุมโรคพืช สัตว์ และกฎหมาย Imported Food Control Act 1992 ที่ใช้ควบคุมอาหารนำเข้าให้มีความปลอดภัย โดยภายใต้กฎหมายเหล่านี้สำนักงานกักกันและตรวจสอบแห่งออสเตรเลีย (Australian Quarantine and Inspection Service : AQIS) จะดำเนินการตรวจสอบสินค้านำเข้าและวางจำหน่ายภายในประเทศเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการบริโภคอาหารได้อย่างปลอดภัย⁶⁵

⁶⁵ สถาบันอาหาร. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 33. หน้า 13-10-13-22.

3.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรของประเทศไทย

ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรจำนวนหลายฉบับ ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 และกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ พ.ศ. 2553 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

3.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรนั้นมีหลายฉบับแต่ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550⁶⁶ ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรไว้โดยตรงแต่ด้วยวัตถุประสงค์ของการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรนั้นจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นมาตรการในการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภคในชีวิตร่างกาย ซึ่งการได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยดังกล่าวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง⁶⁷ มนุษย์ย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย⁶⁸ และบุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน⁶⁹

⁶⁶ คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีประกาศฉบับที่ 11/2557 ลงวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เรื่อง การสิ้นสุดของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ยกเลิกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 5/2557 ลงวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เรื่อง การสิ้นสุดชั่วคราวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นสุดลง ยกเว้นหมวด 2.

⁶⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. มาตรา 4.

⁶⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. มาตรา 32 วรรคแรก.

⁶⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. มาตรา 30 วรรคแรก.

2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557⁷⁰ ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรไว้โดยตรงเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แต่ได้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชนไว้ว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ สักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้”⁷¹

3.3.2 พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร

ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรหลายฉบับแต่ในที่นี้จะศึกษาถึงพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีความเชื่อมโยงกันตั้งแต่การผลิตสินค้าเกษตรและอาหารตลอดจนการนำสินค้าเกษตรและอาหารนั้นไปบริโภค ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ.2551

พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่เป็นกลไกในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร ควบคุม ตรวจสอบและรับรองสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานเพื่อความปลอดภัยต่อผู้บริโภค โดยมีสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าว

1.1) หน่วยงานที่กำกับดูแล

นับตั้งแต่ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ในฐานะผู้ร่วมก่อตั้งร่วมกับประเทศอื่นๆ อีก 80 ประเทศ เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2538 มีการบังคับใช้ความตกลงด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures : SPS) ที่กำหนดกติกาให้ประเทศต่างๆ ใช้มาตรการด้านมาตรฐานและความปลอดภัยอาหาร ควบคุมการส่งออกนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหาร ทำให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตระหนักถึงความสำคัญในการแข่งขันทางการค้าสินค้าเกษตรและอาหารในต่างประเทศ ที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น

ปี พ.ศ. 2540 ได้มีการปรับโครงสร้างองค์กรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยจัดตั้งสำนักงานมาตรฐานและตรวจสอบสินค้าเกษตร (สมก.) เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงาน

⁷⁰ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 131 ตอนที่ 55 ก หน้า 1 22 กรกฎาคม 2557.

⁷¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557. มาตรา 4.

ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรของประเทศให้ สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มุ่งการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จในการนำเข้าและส่งออกสินค้าเกษตร จนกระทั่งพระราชบัญญัติปรับปรุงโครงสร้างกระทรวง ทบวง กรม มีผลบังคับใช้เมื่อปี 2545 สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) จึงได้รับการจัดตั้งขึ้นในวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2545 ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2545 เป็นหน่วยงานระดับกรม ภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์⁷² และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ขึ้นเพื่อใช้เป็นกลไกในการดำเนินการตามมาตรการด้านมาตรฐานและความปลอดภัยอาหาร ควบคุมการส่งออกนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหาร และกำหนดให้สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม การศึกษาหาข้อมูล และกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร คณะกรรมการวิชาการ และคณะอนุกรรมการที่คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรแต่งตั้ง⁷³

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ มีภารกิจเป็นหน่วยงานกลางด้านมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร โดยกำหนด ตรวจสอบรับรอง ควบคุม และส่งเสริมมาตรฐานสินค้าเกษตรตั้งแต่ระดับไร่นาจนถึงผู้บริโภค ตลอดจนการเจรจาแก้ไขปัญหาทางการค้าเชิงเทคนิค เพื่อปรับปรุงและยกระดับคุณภาพสินค้าเกษตรและอาหารของไทยให้ได้มาตรฐาน รวมทั้งเพื่อให้มีคุณภาพและความปลอดภัยตามมาตรฐานสากล สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก โดยให้มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้⁷⁴

- (1) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานสินค้าเกษตรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- (2) เสนอแนะนโยบาย แนวทาง และมาตรการในการกำหนด การตรวจสอบรับรอง การควบคุม การวิจัย การพัฒนา การประเมินความเสี่ยง การถ่ายทอด การส่งเสริม และการพัฒนา มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารของประเทศ
- (3) กำหนดยุทธศาสตร์ด้านความปลอดภัยสินค้าเกษตรและอาหาร รวมทั้งกำกับดูแล เฝ้าระวัง และเตือนภัย

⁷² สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2558) *ความเป็นมา*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.acfs.go.th/about.php> [2558, 10 มีนาคม]

⁷³ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 12.

⁷⁴ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2557

(4) ประสานงาน กำหนดท่าที และร่วมเจรจาแก้ไขปัญหาด้านเทคนิค ด้านมาตรการที่มีใช้ภายในและด้านการกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรและอาหาร

(5) เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานกับองค์การมาตรฐานระหว่างประเทศ ด้านคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าเกษตรและอาหาร รวมทั้งการดำเนินการภายใต้ความตกลงว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรและอาหารภายใต้ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า

(6) เป็นหน่วยรับรองระบบงานของหน่วยตรวจสอบรับรองและเป็นหน่วยรับรองผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานด้านสินค้าเกษตรและอาหารของประเทศ

(7) เป็นศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศด้านการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร

(8) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ดังนั้น สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติถือเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านความปลอดภัยสินค้าเกษตรและอาหารของประเทศไทย มีภารกิจในการกำหนดมาตรฐาน ตรวจสอบและรับรองมาตรฐาน ควบคุมกำกับดูแลสินค้าเกษตรเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานสินค้าเกษตร ส่งเสริมให้เกษตรกรนำมาตรฐานสินค้าเกษตรที่สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติกำหนดไปใช้ตลอดห่วงโซ่อาหาร เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัยต่อประชาชนและพัฒนาให้ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารของโลก

1.2) สาระสำคัญของกฎหมาย

พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่เป็นกลไกเพื่อใช้ปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานการผลิต ทำให้สินค้าเป็นที่ยอมรับของผู้ซื้อ ซึ่งจะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนผู้ประกอบการจะสามารถผลิตและจำหน่ายสินค้าอย่างมีมาตรฐาน ทั้งยังได้สินค้าที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและตรงความต้องการของผู้บริโภค ผลักดันให้มูลค่าเศรษฐกิจการค้าสูงขึ้น ขณะที่ผู้บริโภคจะเข้าถึงข้อมูลสินค้าสามารถช่วยตัดสินใจในการเลือกซื้ออาหารอย่างถูกต้องปลอดภัย ซึ่งจะลดความสูญเสีย ลดอัตราการเจ็บป่วย ช่วยประหยัดทรัพยากรของประเทศ และภาครัฐยังสามารถ ควบคุม กำกับ ดูแลการผลิตตั้งแต่ระดับเพาะปลูก ฟาร์ม ภายใต้กฎเกณฑ์ที่เสมอภาค ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกัน นำไปสู่การจัดการทรัพยากรการผลิตทางการเกษตรได้

อย่างยั่งยืน และเป็นเครื่องมือช่วยในการเจรจาทางการค้าสินค้าเกษตร สร้างความเท่าเทียมในการกำหนดมาตรฐานการค้าระหว่างประเทศสอดคล้องกับสถานการณ์โลก⁷⁵

เนื่องจากประเทศไทยกำลังเร่งรัดพัฒนาสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน และโดยที่ในปัจจุบันสินค้าเกษตรหลายชนิดทั้งที่ผลิตขึ้นในประเทศและนำเข้า จากต่างประเทศยังไม่มีมาตรฐานใช้บังคับเป็นเหตุให้สินค้าเกษตรด้อยคุณภาพและไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ประชาชนขาดความเชื่อถือ และส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการค้าสินค้าเกษตรของไทย ทำให้ไม่สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่เศรษฐกิจของประเทศโดยรวม จึงมีการตราพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 จึงมีการตราเพื่อเป็นกลไกในการกำหนดมาตรฐานและการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรขึ้น เพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานเพื่อความปลอดภัยหรือเพื่อป้องกัน ความเสียหายอันอาจจะเกิดแก่ประชาชนหรือแก่กิจการค้าสินค้าเกษตรหรือเศรษฐกิจ ของประเทศ และเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มีบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร ดังนี้⁷⁶

1.2.1) บทนิยามที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร⁷⁷

มาตรฐาน หมายถึง มาตรฐานบังคับหรือมาตรฐานทั่วไป ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างมาตรฐานบังคับและมาตรฐานทั่วไป คือ มาตรฐานบังคับจะถูกกำหนดขึ้นโดยกฎกระทรวงเพื่อบังคับให้สินค้าเกษตรที่มีการผลิต นำเข้า หรือส่งออกต้องเป็นไปตามมาตรฐาน โดยจะกำหนดให้สินค้าเกษตรอยู่ภายใต้มาตรฐานบังคับทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก็ได้⁷⁸ สำหรับมาตรฐานทั่วไปถูกกำหนดขึ้นโดยประกาศกระทรวงเพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานซึ่งจะส่งผลดีต่อกระบวนการผลิต การส่งออกและคุณภาพโดยทั่วไปของสินค้าเกษตร

สินค้าเกษตร หมายถึง ผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ (product) จากการเกษตรกรรมต่าง ๆ รวมทั้งผลพลอยได้ (by product) ซึ่งการเกษตรกรรมที่กฎหมายกำหนดมี 4 ประเภท ได้แก่ กสิกรรม การประมง การปศุสัตว์ และการป่าไม้

⁷⁵ ข่าวเกษตรประจำวัน. (2558). *ประเทศไทยได้อะไรจาก พ.ร.บ.มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ.2551*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.phtnet.org/news51/view-news.asp?nID=301> [2558, 10 มีนาคม]

⁷⁶ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2551). *คำอธิบายพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. หน้า 7-13.

⁷⁷ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 3.

⁷⁸ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 15 วรรคสาม.

ผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน มีความหมาย 2 ประการ คือ

1) ผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตให้ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติตามบทบัญญัติในหมวด 5 ว่าด้วยการประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน ที่กำหนดให้

1.1) นิติบุคคลที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรต้องได้รับใบอนุญาตจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ⁷⁹

1.2) ต้องเป็นนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจการเกี่ยวกับการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร มีห้องปฏิบัติการที่มีขีดความสามารถเป็นของตนเอง หรือมีข้อตกลงในการใช้บริการห้องปฏิบัติการของผู้อื่น ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาต ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตหรือเคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตแต่เวลาได้ล่วงพ้นมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี และผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้ซึ่งกระทำการแทนนิติบุคคลที่เป็นผู้ขอรับใบอนุญาตต้องไม่เคยเป็นผู้แทนนิติบุคคลหรือบุคคล อื่นใดซึ่งกระทำการแทนนิติบุคคลที่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาต⁸⁰

1.3) ต้องมีการจัดระบบองค์การให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ดังนี้⁸¹

(1) กรณีตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกี่ยวกับวิธีการกรรมวิธีหรือกระบวนการจัดการที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตรต้องมีการจัดระบบองค์การเป็นให้ไปตามมาตรฐานไอเอสโอ/ไออีซี (ISO/IEC 17021) ว่าด้วยเรื่อง การตรวจสอบรับรอง - ข้อกำหนดสำหรับหน่วยตรวจประเมินและให้การรับรองระบบการจัดการหรือมาตรฐานไอเอสโอ/ทีเอส (ISO/TS 22003) ว่าด้วยเรื่อง ระบบการจัดการความปลอดภัยอาหาร - ข้อกำหนดสำหรับหน่วยตรวจประเมินและให้การรับรองระบบการจัดการความปลอดภัยอาหารหรือมาตรฐานไอเอสโอ/ไออีซี (ISO/IEC GUIDE 65) ว่าด้วยเรื่อง ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับหน่วยรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ หรือมาตรฐานไอเอสโอ/ไออีซี (ISO/IEC 17065) ว่าด้วยเรื่อง ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับหน่วยรับรองผลิตภัณฑ์ หรือมาตรฐานไอเอสโอ/ไออีซี (ISO/IEC 17020) ว่าด้วยเรื่อง การตรวจสอบและรับรอง - ข้อกำหนดสำหรับหน่วยตรวจ ตามแต่ขอบข่ายที่ขอรับใบอนุญาต⁸²

⁷⁹ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 33.

⁸⁰ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 34.

⁸¹ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 34 (5).

⁸² ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2552. ข้อ 1 (1).

(2) กรณีตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกี่ยวกับสินค้าเกษตรต้องมีการจัดระบบของกิจการให้เป็นไปตามมาตรฐานไอเอสโอ/ไออีซี (ISO/IEC GUIDE 65) ว่าด้วยเรื่องข้อกำหนดทั่วไปสำหรับหน่วยรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ หรือมาตรฐานไอเอสโอ/ไออีซี (ISO/IEC 17065) ว่าด้วยเรื่องข้อกำหนดทั่วไปสำหรับหน่วยรับรองผลิตภัณฑ์ หรือมาตรฐานไอเอสโอ/ไออีซี (ISO/IEC 17020) ว่าด้วยเรื่องการตรวจสอบและรับรอง - ข้อกำหนดสำหรับหน่วยตรวจ ตามแต่ขอบข่ายที่ขอรับใบอนุญาต⁸³

2) หน่วยงานของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานตามกฎหมาย ซึ่งเป็นกรณีที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้หน่วยงานของรัฐมีอำนาจในเรื่องการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานได้ โดยหน่วยงานของรัฐดังกล่าวนี้ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวด 5 ว่าด้วยการประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน เนื่องจากพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มาตรา 4 (1) กำหนดไว้ว่าไม่ใช่บังคับแก่หน่วยงานของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานตามกฎหมาย เช่น กรมการข้าวมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานข้าว⁸⁴ กรมวิชาการเกษตรมีอำนาจหน้าที่ให้บริการวิเคราะห์ ทดสอบ ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าพืช⁸⁵ กรมปศุสัตว์มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบและรับรองคุณภาพสินค้าปศุสัตว์⁸⁶ กรมประมงมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบและรับรองคุณภาพสินค้าประมงตลอดกระบวนการผลิต⁸⁷ กรมหม่อนไหมมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานหม่อนไหม⁸⁸ ผลิตภัณฑ์หม่อนไหมและผลพลอยได้จากหม่อนไหม⁸⁹

⁸³ ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2552. ข้อ 1 (2).

⁸⁴ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2557. ข้อ 2.

⁸⁵ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2557. ข้อ 2.

⁸⁶ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2557. ข้อ 2.

⁸⁷ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2557. ข้อ 2.

⁸⁸ หม่อนไหม มาจากการนำใบของต้นหม่อนไปเป็นอาหารเลี้ยงหนอนไหม โดยหนอนไหมที่กินใบหม่อนเป็นอาหารเรียกว่า “ไหมบ้าน” (domestic silkworm) หรือ “ไหมหม่อน” (mulberry silkworm) แต่โดยทั่วไปเรียกว่า “ไหม” (silkworm) เพียงคำเดียว มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า บอมบิกซ์ มอริ หรือบอมบิกซ์ มอริ (*Bombyx mori*) ตัวหนอนอาจมีรูปร่างต่างกันบางตัวขาวปลอด บางตัวลาย หรือหน้ามีแต้มดำ ให้เส้นใยสีขาว สีเหลือง สีเขียวอ่อนแตกต่างกันไป แต่ถ้าเป็นไหมที่กินพืชอื่นเป็นอาหารตามธรรมชาติจะเรียกว่า “ไหมป่า” (Wild Silkworm หรือ non mulberry Silkworm) ไหมป่ามีหลายตระกูล เช่น ไหมป่าอีรี่ (*Eri silkworm*) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า ซาเมีย ริซินิ (*Samia ricini*) กินใบมันสำปะหลังและใบละหุ่งเป็นอาหาร ไหมทาชาร์ (*Tasar silkworm*) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า แอนเทอเรีย (*Antherea spp.*) กินใบมะกอก พะยอม เต็ง หรืออ้อ เป็นอาหาร และไหมมูก้า (*Muga silkworm*) มีชื่อ

ผู้ผลิต มีความหมาย ดังนี้

- 1) ผู้ซึ่งทำการกสิกรรม การประมง การปศุสัตว์ หรือการป่าไม้เพื่อการค้า
- 2) ผู้ประกอบการขนส่งสินค้าเกษตร คลังสินค้าเกษตร สะพานปลา ห้องเย็น โรงฆ่าสัตว์ หรือกิจการต่อเนื่องอื่นที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตรตามที่คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรกำหนด
- 3) ผู้ซึ่งนำสินค้าเกษตรมาบรรจุหีบห่อ แปรรูป หรือกระทำด้วยวิธีการใด ๆ ซึ่งหมายถึง อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการเกษตรกรรม เนื่องจากการนำสินค้าเกษตรไปสู่กระบวนการผลิตในทางอุตสาหกรรมนั้นถือเป็นการกระทำด้วยวิธีการใด ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ทั้งหมด

1.2.2) ผู้มีอำนาจในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตรกำหนดให้มีคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรขึ้นคณะหนึ่งประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่งประกอบด้วย⁹⁰ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มอบหมาย เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นรองประธานกรรมการ อธิบดีกรมการข้าว อธิบดีกรมประมง อธิบดีกรมปศุสัตว์ อธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก อธิบดีกรมวิชาการเกษตร อธิบดีกรมศุลกากร อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมหม่อนไหม เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติหรือผู้แทน ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกินสามคน เป็นกรรมการ โดยผู้ทรงคุณวุฒิต้องเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่

วิทยาศาสตร์ว่า แอนเทอเรีย อัส สามเอนซิส (A.assamensis) กินใบอบเชย การบูร และเสียด เป็นอาหาร ไหมป่าทั้ง 3 ชนิด ถูกนำมาเลี้ยงในเชิงการค้าแล้ว แต่ยังคงเรียกว่า ไหมป่าเช่นเดิม และสามารถอยู่รอดได้ในธรรมชาติได้เอง เมื่อหนอนไหมถึงระยะเวลาเปลี่ยนวัย หนอนไหมจะมีการพันใยทำรังไหมห่อหุ้มตนเอง หลังจากหนอนไหมทำรังประมาณ 5 วัน จะสามารถเก็บรังไหมมาใช้ประโยชน์ในการทอผ้าไหมหรือแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าได้

⁸⁹ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2557. ข้อ 2.

⁹⁰ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 6 วรรคแรก.

เกี่ยวข้องกับสาขาวิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หรือนิติศาสตร์⁹¹ และมีเลขาธิการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรมีอำนาจหน้าที่⁹²

1) กำหนดนโยบาย แผนงาน และมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมและดำเนินการมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตร

2) พิจารณาเสนอแนะต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนด แก้ไข และยกเลิกมาตรฐานตามพระราชบัญญัตินี้

3) พิจารณาเสนอแนะต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงและประกาศตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

4) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการรับฟังความคิดเห็นตามมาตรา 18

5) พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของสำนักงานตามมาตรา 57

6) ออกประกาศ และคำสั่งอื่นใดเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

7) พิจารณาข้อมูลทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน

8) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

กรณีที่คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรเห็นสมควรกำหนดมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตรใด คณะกรรมการจะแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการขึ้นมากลุ่มหนึ่งจำนวนไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วยผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับมาตรฐานตามประเภทหรือกลุ่มของสินค้าเกษตรที่ได้รับแต่งตั้งเพื่อจัดทำร่างมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตรเสนอให้คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรพิจารณา⁹³ หากคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรเห็นด้วยกับรายละเอียดของร่างมาตรฐานสินค้าเกษตรนั้นและเห็นสมควรกำหนดให้เป็นมาตรฐานบังคับหรือมาตรฐานทั่วไปตามที่คณะกรรมการวิชาการเสนอ คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรจะเสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาออกกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตรเป็นมาตรฐานบังคับหรือออก

⁹¹ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 6 วรรคสาม.

⁹² พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 7.

⁹³ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 17.

ประกาศกำหนดมาตรฐาน สำหรับสินค้าเกษตรนั้นเป็นมาตรฐานทั่วไป⁹⁴ โดยมาตรฐานที่กำหนด จะกำหนดในเรื่องดังต่อไปนี้เป็นอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างก็ได้⁹⁵ ดังนี้

1) วิธีการ กรรมวิธี หรือกระบวนการจัดการการผลิตหรือคุณลักษณะของสินค้า เกษตรที่เกี่ยวกับคุณภาพและความปลอดภัยทางเคมี ชีวภาพ กายภาพ ความปลอดภัยด้านสุขอนามัย หรือสุขอนามัยพืช หรือลักษณะอื่นที่เกี่ยวข้อง

2) หีบห่อ การบรรจุหีบห่อ การทำเครื่องหมายหรือฉลาก

3) การตรวจสอบ ประเมิน ทดสอบ ทดลอง วิเคราะห์ หรือวิจัยที่เกี่ยวกับ 1) หรือ 2)

4) ข้อกำหนดรายการอย่างอื่นที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตรตามที่รัฐมนตรีประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา

กรณีทีคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรเห็นชอบให้กำหนดมาตรฐานสินค้า เกษตรเป็นมาตรฐานบังคับ โดยกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานบังคับต้องกำหนดวันใช้บังคับไม่ น้อยกว่าเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และก่อนออกกฎกระทรวงกำหนด มาตรฐานบังคับ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติต้องจัดให้มีการรับฟังความ คิดเห็นของตัวแทนของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง⁹⁶ โดยสำนักงานมาตรฐาน สินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติต้องดำเนินการดังนี้⁹⁷

1) จัดทำประกาศโดยระบุว่า จะให้มีการกำหนดสินค้าเกษตรใดเป็นมาตรฐาน บังคับ และให้ดูรายละเอียดของมาตรฐานได้ ณ ที่ใดพร้อมทั้งกำหนดเวลาให้ผู้ที่จะแสดงความ คิดเห็นเสนอความเห็นต่อสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ โดยมีกำหนด ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 15 วัน นับแต่วันประกาศ และให้ดำเนินการเผยแพร่ประกาศดังกล่าวใน เว็บไซต์ของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (www.acfs.go.th) และใน หนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย 1 ฉบับ เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 วัน

2) เผยแพร่ประกาศดังกล่าวไปยังกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สมาคม กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติเห็นสมควร

⁹⁴ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 15.

⁹⁵ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 16.

⁹⁶ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 18.

⁹⁷ ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการรับฟังความคิดเห็นก่อนออก กฎกระทรวงกำหนดให้สินค้าเกษตรเป็นมาตรฐานบังคับ ลงวันที่ 26 สิงหาคม 2556.

3) กรณีมีผู้แสดงความคิดเห็นหรือข้อคัดค้าน ให้สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติรายงานผลการแสดงความคิดเห็นหรือข้อคัดค้านนั้น เสนอคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรเพื่อประกอบการพิจารณา แล้วแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้แสดงความคิดเห็นทราบต่อไป

4) กรณีไม่มีผู้แสดงความคิดเห็นหรือข้อคัดค้าน ให้สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติรายงานให้คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรทราบแล้วจัดทำร่างกฎกระทรวงเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อดำเนินการออกกฎกระทรวงต่อไป

กรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อสวัสดิภาพของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ หรือเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรอาจเสนอรัฐมนตรีเพื่อออกกฎกระทรวงกำหนดให้สินค้าเกษตรใดอยู่ภายใต้มาตรฐานบังคับโดยไม่ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของตัวแทนของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้มีส่วนได้ประโยชน์เกี่ยวข้องก็ได้⁹⁸

1.2.3) การออกใบอนุญาต

กรณีที่มีกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานบังคับสำหรับสินค้าเกษตรพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 กำหนดให้ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรต้องได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้า จากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ โดยต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ พ.ศ. 2553 นอกจากนี้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ยังกำหนดให้สามารถกำหนดขนาดหรือลักษณะของกิจการของผู้ผลิตให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรก็ได้⁹⁹

ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าที่ขอรับใบอนุญาตต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้¹⁰⁰

1) กรณีผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นบุคคลธรรมดาต้องมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกพักใช้ใบอนุญาต ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาต แต่ถ้าเคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตจะต้องล่วงพ้นระยะเวลาเพิกถอนใบอนุญาตมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี

⁹⁸ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 19.

⁹⁹ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 20.

¹⁰⁰ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 21.

2) กรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นนิติบุคคล ผู้แทนนิติบุคคล กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลอื่นใดที่มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา และต้องไม่เคยเป็นผู้แทนนิติบุคคล กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลอื่นใดที่มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลที่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตด้วย

ใบอนุญาตที่สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติออกให้แก่ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับจะมีอายุสามปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต¹⁰¹ และเมื่อผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าได้รับใบอนุญาตแล้วมีหน้าที่ต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ทำการของผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าในที่ระบุไว้ในใบอนุญาต¹⁰² กรณีที่ใบอนุญาตสูญหายหรือชำรุดเสียหายในสาระสำคัญ ให้ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับขอรับใบแทนใบอนุญาตจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับทราบการสูญหายหรือชำรุดเสียหาย¹⁰³ การย้ายสถานที่ทำการของผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าที่ระบุไว้ในใบอนุญาตต้องได้รับอนุญาตจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ¹⁰⁴ กรณีจะเลิกประกอบกิจการต้องแจ้งเป็นหนังสือให้สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติทราบล่วงหน้าก่อนเลิกประกอบกิจการไม่น้อยกว่าหกสิบวัน เมื่อเลิกประกอบกิจการแล้วให้ส่งคืนใบอนุญาตภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เลิกประกอบกิจการด้วย¹⁰⁵

1.2.4) การตรวจสอบและรับรองมาตรฐาน

กรณีกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรเป็นมาตรฐานบังคับพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 กำหนดให้ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้า แล้วแต่กรณี ซึ่งสินค้าเกษตรนั้นต้องขอรับการตรวจสอบและได้ใบรับรองตามมาตรฐานบังคับจากผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน¹⁰⁶ที่ได้รับใบอนุญาตจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานตามกฎหมาย สำหรับกรณีที่กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรเป็นมาตรฐานทั่วไปให้ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้า แล้วแต่กรณี ซึ่ง

¹⁰¹ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 22.

¹⁰² พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 23.

¹⁰³ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 24.

¹⁰⁴ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 25.

¹⁰⁵ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 26.

¹⁰⁶ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 27.

สินค้าเกษตรนั้นจะขอรับการตรวจสอบและขอใบรับรองตามมาตรฐานทั่วไปจากผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานก็ได้¹⁰⁷

1.2.5) การใช้และแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานกับสินค้าเกษตร

พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดใช้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานบังคับสำหรับแสดงกับสินค้าเกษตรที่ได้รับใบรับรองตามมาตรฐานบังคับ (เครื่องหมายรูปอักษรควีสี่เขียวทรงกลมอยู่ในกรอบหกเหลี่ยม) หรือเครื่องหมายรับรองมาตรฐานทั่วไปสำหรับแสดงกับสินค้าเกษตรที่ได้รับใบรับรองตามมาตรฐานทั่วไป (เครื่องหมายรูปอักษรควีสี่เขียวทรงกลม) เว้นแต่เป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าที่ได้รับใบรับรองตามมาตรฐานบังคับหรือมาตรฐานทั่วไป¹⁰⁸ เมื่อผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรได้รับใบรับรองตามมาตรฐานบังคับแล้วต้องแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานบังคับก่อนนำออกจากสถานที่ผลิตหรือรับมอบสินค้าเกษตรไปจากเจ้าพนักงานศุลกากร หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะเงื่อนไขการแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานบังคับโดยอนุญาตให้ทำภายหลังจากรับมอบสินค้าเกษตรไปจากเจ้าพนักงานศุลกากรก็ได้¹⁰⁹

2) พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่เป็นใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการเพื่อให้ได้อาหารที่มีความปลอดภัยในการบริโภค โดยการกำหนดมาตรฐานอาหารควบคุมและตรวจสอบอาหารเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค โดยมีสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าว ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

2.1) หน่วยงานที่กำกับดูแล

ปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคมของมนุษย์ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิตอาหาร ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเหล่านี้ทำให้อาหารมีความหลากหลายมากขึ้น ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและสามารถยืดอายุการเก็บรักษาไว้ได้นาน นอกจากนี้เทคโนโลยีที่ทันสมัยยังช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหาร สามารถขนส่งอาหารไปได้ทั่วทุกมุมโลก ซึ่งขณะที่เทคโนโลยีกำลังเจริญรุดหน้าไป ปัญหาใหม่ ๆ ก็เกิดเพิ่มมากขึ้น

¹⁰⁷ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 31.

¹⁰⁸ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 56.

¹⁰⁹ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. มาตรา 55.

ตามไปด้วย เช่น ปัญหาผลิตภัณฑ์อาหารที่ไม่ปลอดภัย ทำให้แต่ละประเทศทั่วโลกสนใจและพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านสุขภาพที่เกิดจากโรคอาหารเป็นพิษ¹¹⁰

การดำเนินการเพื่อให้ได้อาหารที่มีความปลอดภัยในการบริโภค จำเป็นต้องมีมาตรการดำเนินการตามกฎหมายอาหารนั้น เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเป็นส่วนราชการมีฐานะในการปกป้องและคุ้มครอง สุขภาพประชาชนจากการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพโดยผลิตภัณฑ์สุขภาพเหล่านั้นต้องมีคุณภาพมาตรฐานและปลอดภัย มีการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกต้องด้วยข้อมูลวิชาการที่มีหลักฐาน เชื่อถือได้และมีความเหมาะสมเพื่อให้ประชาชนได้บริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ปลอดภัยและสมประโยชน์ โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้¹¹¹

1) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร กฎหมายว่าด้วยยา กฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง กฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย กฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ กฎหมายว่าด้วยเครื่องมือแพทย์ กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2) พัฒนาระบบและกลไก เพื่อให้มีการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบ

3) เฝ้าระวังกำกับและตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของผลิตภัณฑ์สถานประกอบการ และการโฆษณา รวมทั้งผลอันไม่พึงประสงค์ของผลิตภัณฑ์ตลอดจนมีการติดตามหรือเฝ้าระวังข้อมูลข่าวสารด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพจากภายในประเทศและภายนอกประเทศ

4) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และระบบงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพให้มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิผล

5) ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริโภคให้มีศักยภาพในการเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ถูกต้อง เหมาะสม ปลอดภัย และคุ้มค่า รวมทั้งเพื่อให้ผู้บริโภคนั้นมีการร้องเรียน เพื่อปกป้องสิทธิของตนได้

6) พัฒนาและส่งเสริมการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ โดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และเครือข่ายประชาคมสุขภาพ

¹¹⁰ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2558). *ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอาหาร*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.fda.moph.go.th[2558, 18 มีนาคม]

¹¹¹ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2552.

7) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย¹¹²

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาถือเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการปกป้องและคุ้มครองสุขภาพของประชาชนในการบริโภคอาหารและผลิตภัณฑ์สุขภาพ โดยกำหนดมาตรฐานควบคุม กำกับดูแลอาหาร ส่วนผสม วัตถุเจือปนอาหาร วิธีการผลิต เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตอาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพให้ได้คุณภาพ มีมาตรฐานและปลอดภัย ส่งเสริมให้ประชาชนบริโภคอาหารและผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ถูกต้องตามข้อมูลวิชาการ และพัฒนาการผลิตอาหารให้เท่าเทียมมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมการส่งออกเป็นการยกระดับอาหารให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานระหว่างประเทศ

2.2) สาระสำคัญของกฎหมาย

พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรฐานและควบคุมการผลิตอาหารให้ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ และปลอดภัยต่อผู้บริโภค โดยมีมาตรการในการควบคุมความปลอดภัยอาหารดังนี้

2.2.1) ความหมายของอาหาร

“อาหาร” หมายความว่า ของกินหรือเครื่องสำอางชีวิต ได้แก่ วัตถุทุกชนิดที่คนกิน ดื่ม อม หรือนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ หรือในรูปลักษณะใด ๆ และวัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้หรือใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตอาหาร รวมถึงวัตถุเจือปนอาหาร สี และเครื่องปรุงแต่งกลิ่นรส แต่ไม่รวมถึงยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท หรือยาเสพติดให้โทษ¹¹³

2.2.2) การกำหนดมาตรฐานอาหาร

พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขมีอำนาจในการประกาศกำหนดในเรื่องดังต่อไปนี้¹¹⁴

- 1) กำหนดอาหารควบคุมเฉพาะ
- 2) กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารควบคุมเฉพาะตามชื่อ ประเภท ชนิด หรือลักษณะของอาหารนั้น ๆ ที่ผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือที่จำหน่าย ตลอดจนหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือจำหน่าย

¹¹² สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. *โครงสร้าง อย.* (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: http://www.fda.moph.go.th/www_fda/newweb/fda_data.php?Submit=Clear&ID_Wsc_Fda_Data=5 [21, มิถุนายน 2558]

¹¹³ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522. มาตรา 4.

¹¹⁴ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522.. มาตรา 6.

- 3) กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารที่มีไขมันเป็นอาหารตาม 1) และจะกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือจำหน่ายด้วยหรือไม่ก็ได้
- 4) กำหนดอัตราส่วนของวัตถุที่ใช้เป็นส่วนผสมอาหารตามชื่อ ประเภท ชนิด หรือลักษณะของอาหารที่ผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือที่จำหน่าย รวมทั้งการใช้สีและเครื่องปรุงแต่งกลิ่นรส
- 5) กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการใช้วัตถุเจือปนในอาหาร การใช้วัตถุกันเสีย และวิธีป้องกันการเสีย การเจือสี หรือวัตถุอื่นในอาหารที่ผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือที่จำหน่าย
- 6) กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของภาชนะบรรจุและการใช้ภาชนะบรรจุ ตลอดจนการห้ามใช้วัตถุใดเป็นภาชนะบรรจุอาหารด้วย
- 7) กำหนดวิธีการผลิต เครื่องมือ เครื่องใช้ในการผลิตและการเก็บรักษาอาหารเพื่อป้องกันมิให้อาหารที่ผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือที่จำหน่ายเป็นอาหารไม่บริสุทธิ์ตามพระราชอาหาร พ.ศ. 2522
- 8) กำหนดอาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย
- 9) กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการในการตรวจ การเก็บตัวอย่าง การยึด การอายัด และการตรวจวิเคราะห์ทางวิชาการซึ่งอาหาร รวมทั้งเอกสารอ้างอิง
- 10) กำหนดประเภทและชนิดอาหารที่ผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือที่จำหน่าย ซึ่งจะต้องมีฉลาก ข้อความในฉลาก เงื่อนไข และวิธีการแสดงฉลาก ตลอดจนหลักเกณฑ์ และวิธีการโฆษณาในฉลาก

2.2.3) การขออนุญาต

พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 กำหนดมาตรการควบคุมการผลิตอาหารโดยห้ามมิให้ตั้งโรงงานผลิตอาหารเพื่อจำหน่าย เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากเลขานุการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ซึ่งเลขานุการคณะกรรมการอาหารและยามอบหมาย¹¹⁵ ควบคุมอาหารนำเข้าโดยห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้าซึ่งอาหารเพื่อจำหน่ายเว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากเลขานุการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ซึ่งเลขานุการคณะกรรมการอาหารและยามอบหมาย¹¹⁶ โดยใบอนุญาตตั้งโรงงานผลิตอาหารเพื่อจำหน่ายและใบอนุญาตนำเข้าซึ่งอาหารเพื่อจำหน่ายให้ใช้ได้จนถึงวันที่ 31 ธันวาคมของ

¹¹⁵ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522.. มาตรา 14.

¹¹⁶ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522.. มาตรา 15.

ปีที่สามนับแต่ปีที่ออกใบอนุญาต¹¹⁷ สำหรับการผลิตอาหารหรือนำเข้าอาหารเฉพาะคราว และการผลิตอาหารหรือนำเข้าหรือส่งออกซึ่งอาหาร เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการขึ้นทะเบียนตำรับอาหาร หรือเพื่อพิจารณาในการสั่งซื้อได้รับการยกเว้นไม่ต้องขอใบอนุญาต¹¹⁸

2.2.4) หน้าที่ของผู้รับอนุญาตเกี่ยวกับอาหาร¹¹⁹

ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตจากเลขานุการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ซึ่งเลขานุการคณะกรรมการอาหารและยามอบหมายแล้ว ต้องปฏิบัติดังนี้

- 1) ห้ามผลิต นำเข้า หรือเก็บอาหารนอกสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต¹²⁰
- 2) ห้ามย้ายสถานที่ผลิต สถานที่นำเข้าหรือสถานที่เก็บอาหารเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเลขานุการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ซึ่งเลขานุการคณะกรรมการอาหารและยามอบหมาย¹²¹
- 3) ผู้รับอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตหรือใบแทนใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ผลิตหรือสถานที่นำเข้าซึ่งอาหารที่ระบุไว้ในใบอนุญาต และต้องติดหรือจัดป้ายแสดงสถานที่ผลิต หรือสถานที่นำเข้าที่ได้รับอนุญาตไว้ภายนอกสถานที่ในที่เปิดเผยให้เห็นได้ง่ายด้วย¹²²
- 4) กรณีการผลิตอาหารควบคุมเฉพาะเพื่อการส่งออก และมีความจำเป็นที่จะให้ผู้รับอนุญาตผลิตอาหารควบคุมเฉพาะเพื่อส่งออก ไปจำหน่ายนอกราชอาณาจักรเป็นครั้งคราว ผู้อนุญาตจะอนุญาตเป็นการเฉพาะคราว ให้ผู้รับอนุญาตผลิตอาหารควบคุมเฉพาะได้ตามมาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐาน ระหว่างประเทศไม่ว่าจะต่ำกว่าหรือสูงกว่าคุณภาพหรือมาตรฐานตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดก็ได้ เมื่อดำเนินการออกใบอนุญาตแล้วต้องรายงานให้คณะกรรมการอาหารทราบด้วย¹²³

¹¹⁷ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522.. มาตรา 18.

¹¹⁸ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522.. มาตรา 16.

¹¹⁹ อธิพิล ศรีเสาวลักษณ์. (2557). *กฎหมายเกี่ยวกับการเกษตร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 256.

¹²⁰ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522.. มาตรา 20.

¹²¹ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522.. มาตรา 21.

¹²² พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522.. มาตรา 22.

¹²³ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522.. มาตรา 23.

2.2.5) การควบคุมอาหาร

พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการผลิต นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือจำหน่ายอาหาร ดังต่อไปนี้¹²⁴

1) อาหารไม่บริสุทธิ์ คือ อาหารที่มีลักษณะเป็นอาหารที่มีสิ่งที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพเจ็บป่วยอยู่ด้วย อาหารที่มีสารหรือวัตถุเคมีเจือปนอยู่ในอัตราที่อาจเป็นเหตุให้คุณภาพของอาหารนั้นลดลง เว้นแต่การเจือปนเป็นการจำเป็นต่อกรรมวิธีผลิต การผลิต และได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว อาหารที่ได้ผลิต บรรจุ หรือเก็บรักษาไว้โดยไม่ถูกสุขลักษณะ อาหารที่ผลิตจากสัตว์ที่เป็นโรคอันอาจติดต่อกับคนได้ หรืออาหารที่มีภาชนะบรรจุประกอบด้วยวัตถุที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพ¹²⁵

2) อาหารปลอม คือ อาหารที่มีลักษณะเป็นอาหารที่ได้สับเปลี่ยนใช้วัตถุอื่นแทนบางส่วน หรือคัดแยกวัตถุที่มีคุณค่าออกเสียทั้งหมดหรือบางส่วน และจำหน่ายเป็นอาหารแท้ๆ นั้น หรือใช้ชื่ออาหารแท้นั้น วัตถุหรืออาหารที่ผลิตขึ้นเทียมอาหารอย่างหนึ่งอย่างใดและจำหน่ายเป็นอาหารแท้ๆ นั้น อาหารที่ได้ผสมหรือปรุงแต่งด้วยวิธีใด ๆ โดยประสงค์จะปกปิดซ่อนเร้นความชำรุดบกพร่องหรือความด้อยคุณภาพของอาหารนั้น อาหารที่มีฉลากเพื่อลวง หรือพยายามลวงผู้ซื้อให้เข้าใจผิดในเรื่องคุณภาพ ปริมาณ ประโยชน์ หรือลักษณะพิเศษอย่างอื่น หรือในเรื่องสถานที่และประเทศที่ผลิต อาหารที่ผลิตขึ้นไม่ถูกต้องตามคุณภาพหรือมาตรฐานที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานอาหารควบคุมเฉพาะ หรืออาหารที่มีใช้อาหารควบคุมเฉพาะถึงขนาดจากผลวิเคราะห์ปรากฏว่าส่วนประกอบที่เป็นคุณค่าทางอาหารขาดหรือเกินร้อยละสามสิบจากเกณฑ์ต่ำสุดหรือสูงสุด หรือแตกต่างจากคุณภาพหรือมาตรฐานที่ระบุไว้จนทำให้เกิดโทษหรืออันตราย¹²⁶

3) อาหารผิดมาตรฐาน คือ อาหารที่ไม่ถูกต้องตามคุณภาพหรือมาตรฐานที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานอาหารควบคุมเฉพาะ หรืออาหารที่มีใช้อาหารควบคุมเฉพาะแต่ไม่ถึงขนาดดังที่กำหนดไว้จนเกิดโทษหรืออันตราย¹²⁷

¹²⁴ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522.. มาตรา 25.

¹²⁵ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522.. มาตรา 26.

¹²⁶ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522.. มาตรา 27.

¹²⁷ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522.. มาตรา 28.

4) อาหารอื่นที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขกำหนด คือ อาหารที่มีลักษณะเป็นอาหารที่ไม่ปลอดภัยในการบริโภค หรือมีสรรพคุณไม่เป็นที่เชื่อถือ หรือมีคุณค่าหรือคุณประโยชน์ต่อร่างกายในระดับที่ไม่เหมาะสม¹²⁸

3.3.3 กฎที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร

ตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่าเมื่อมีการกำหนดมาตรฐานบังคับสำหรับสินค้าเกษตรแล้ว ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับต้องดำเนินการขอรับใบอนุญาตตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ พ.ศ. 2553 ซึ่งกฎกระทรวงดังกล่าวได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติไว้ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ พ.ศ. 2553¹²⁹

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ พ.ศ. 2553 ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 โดยกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ ดังนี้

1) ให้ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ ยื่นคำขอรับใบอนุญาต ณ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ หรือสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดทุกจังหวัด ด้านกักสัตว์ในสังกัดกรมปศุสัตว์ และด้านตรวจสัตว์น้ำในสังกัดกรมประมง¹³⁰ หรือยื่นผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ตามแบบคำขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ผลิตสินค้า

¹²⁸ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522.. มาตรา 29.

¹²⁹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนที่ 18 ก หน้า 16 12 มีนาคม 2553.

¹³⁰ ประกาศสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง กำหนดสถานที่ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตร และสถานที่แจ้งการส่งออก หรือนำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ ลงวันที่ 1 เมษายน 2557 ข้อ 1

เกษตรตามมาตรฐานบังคับ (แบบ มกษ. 1)¹³¹ แบบคำขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ (แบบ มกษ. 3)¹³² แบบคำขอรับใบอนุญาตเป็นผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ (แบบ มกษ. 5)¹³³ พร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐานตามที่ระบุในแบบคำขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตร¹³⁴

2) สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติจะดำเนินการตรวจสอบคำขอรับใบอนุญาตและเอกสารหรือหลักฐาน รวมทั้งคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาตตามมาตรา 21¹³⁵ ที่กำหนดให้บุคคลธรรมดาต้องมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาต ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาต หรือเคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตแต่เวลาได้ล่วงพ้นมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี กรณีเป็นนิติบุคคล ผู้แทนนิติบุคคล กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งกระทำการแทนนิติบุคคลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกันกับบุคคลธรรมดา และต้องไม่เคยเป็นผู้แทนนิติบุคคล กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งกระทำการแทนนิติบุคคลที่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาต

ในกรณีที่คำขอรับใบอนุญาตหรือ เอกสารหรือหลักฐานไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติจะแจ้งให้ผู้ขอรับใบอนุญาตแก้ไขเพิ่มเติมคำขอรับใบอนุญาต หรือจัดส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายใน

¹³¹ ประกาศสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง กำหนดแบบคำขอรับใบอนุญาต แบบใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้า และแบบหนังสือแจ้งการส่งออก หรือนำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ ลงวันที่ 7 มีนาคม 2557. ข้อ 2 (1).

¹³² ประกาศสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง กำหนดแบบคำขอรับใบอนุญาต แบบใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้า และแบบหนังสือแจ้งการส่งออก หรือนำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ ลงวันที่ 7 มีนาคม 2557. ข้อ 2 (3).

¹³³ ประกาศสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง กำหนดแบบคำขอรับใบอนุญาต แบบใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้า และแบบหนังสือแจ้งการส่งออก หรือนำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ ลงวันที่ 7 มีนาคม 2557. ข้อ 2 (5).

¹³⁴ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ พ.ศ. 2553. ข้อ 1.

¹³⁵ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ พ.ศ. 2553. ข้อ 2 วรรคหนึ่ง.

ระยะเวลาที่สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติกำหนด¹³⁶ หากปรากฏว่าผู้ขอรับใบอนุญาตไม่แก้ไขเพิ่มเติมคำขอรับใบอนุญาต หรือไม่จัดส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนดจะถือว่าผู้ขอรับใบอนุญาตทิ้งคำขอรับใบอนุญาต และสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติจะจำหน่ายเรื่องออกจากสารบบ¹³⁷ เมื่อสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติตรวจสอบคำขอรับใบอนุญาตและเอกสารหรือหลักฐานว่าถูกต้องและครบถ้วน และผู้ขอรับใบอนุญาตมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 21 สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติจะพิจารณาออกใบอนุญาตแก่ผู้ขอรับใบอนุญาตนั้นต่อไป¹³⁸

3) กรณีผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับซึ่งได้รับใบอนุญาตแล้วต้องแจ้งการส่งออกสินค้าเกษตรตามแบบหนังสือแจ้งการส่งออกสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ (แบบ มกษ. 7)¹³⁹ หรือแจ้งการนำเข้าสินค้าเกษตรตามแบบหนังสือแจ้งการนำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ (แบบ มกษ. 8)¹⁴⁰ ต่อสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ หรือแจ้งที่สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดทุกจังหวัด ด้านกักสัตว์ในสังกัดกรมปศุสัตว์ และด้านตรวจสัตว์น้ำในสังกัดกรมประมง หรือผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทุกครั้งก่อนวันที่ส่งออกหรือนำเข้าสินค้าเกษตร¹⁴¹

¹³⁶ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ พ.ศ. 2553. ข้อ 2 วรรคสอง.

¹³⁷ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ พ.ศ. 2553. ข้อ 2 วรรคสาม.

¹³⁸ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ พ.ศ. 2553. ข้อ 3.

¹³⁹ ประกาศสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง กำหนดแบบคำขอรับใบอนุญาต แบบ ใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้า และแบบหนังสือแจ้งการส่งออก หรือนำเข้าสินค้าเกษตรตาม มาตรฐานบังคับ ลงวันที่ 7 มีนาคม 2557.. ข้อ 2 (7).

¹⁴⁰ ประกาศสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง กำหนดแบบคำขอรับใบอนุญาต แบบ ใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้า และแบบหนังสือแจ้งการส่งออก หรือนำเข้าสินค้าเกษตรตาม มาตรฐานบังคับ ลงวันที่ 7 มีนาคม 2557.. ข้อ 2 (8).

¹⁴¹ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับ พ.ศ. 2553. ข้อ 4.